

Rapport

Zwemles voor kinderen met een beperking in Amsterdam

Onderzoek naar vraag en aanbod

Zwemles voor kinderen met een beperking in Amsterdam

Onderzoek naar vraag en aanbod

In opdracht van de gemeente Amsterdam

Mulier Instituut

Laura van der Meijde

Kirsten Gutter

Mirjam Stuij

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 22 november 2023

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen

Afkortingen

JFSCA	Jeugdfonds Sport & Cultuur Amsterdam
SO	Speciaal onderwijs
SBO	Speciaal basisonderwijs
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs

Inhoudsopgave

Zwemles voor kinderen met een beperking in Amsterdam

Samenvatting	5
1 Zwemles voor kinderen met een beperking in Amsterdam	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Doelstelling	10
1.3 Vraagstelling	11
2 Onderzoeksmethode	12
2.1 Deelproject 1: ervaringen van ouders	12
2.2 Deelproject 2: ervaringen van zwemlesaanbieders	14
2.3 Deelproject 3: ervaringen van andere gemeenten	15
3 Ervaringen van ouders	16
3.1 Belang van zwemvaardigheid en zwemdiploma's	16
3.2 Ervaringen met het regelen van zwemles	18
3.3 Ervaringen met het volgen van zwemles	22
3.4 Persoonlijke belemmeringen	27
3.5 Vrij zwemmen: ervaringen en behoeften	28
4 Ervaringen van zwemlesaanbieders	32
4.1 Type aanbod	32
4.2 Kosten	33
4.3 Gehanteerde lestarieven	34
4.4 Ervaringen met het JFSCA	36
4.5 Knelpunten en kansen	37
5 Ervaringen van andere gemeenten	39
5.1 Gemeente 1	39
5.2 Gemeente 2	39
5.3 Gemeente 3	40
5.4 Gemeente 4	41
5.5 Gemeente 5	42
5.6 Verschillen en overeenkomsten	43
6 Conclusies & aanbevelingen	45
6.1 Ervaringen van ouders	45
6.2 Ervaringen van zwemlesaanbieders	48
6.3 Ervaringen uit andere gemeenten	49
6.4 Aanbevelingen	50
Bronnen	54
Bijlage 1 - Achtergrondkenmerken van ouders en hun kind	55

Zwemles voor kinderen met een beperking in Amsterdam

Aanleiding en doelstelling

De gemeente Amsterdam heeft het Mulier Instituut gevraagd meer inzicht te geven in hoeverre de vraag naar en het aanbod van zwemles en zwemdiplomatrajecten voor kinderen met een beperking (5-18 jaar) in Amsterdam in kwalitatieve en kwantitatieve zin voldoende aansluiten. Bijzondere nadruk ligt daarbij op de financiële haalbaarheid voor zwemlesaanbieders en financiële belemmeringen voor ouders om zwemles voor deze kinderen te organiseren.

We voerden deelonderzoeken onder 63 ouders, zestien zwemlesaanbieders en vijf andere gemeenten uit.

Conclusies

Ervaringen van ouders

Ouders van kinderen met een beperking hebben een sterke behoefte om hun kind te laten deelnemen aan zwemles, vooral uit oogpunt van veiligheid. Een zwemdiploma zien ze eerder als een middel dan als een doel op zich. We onderscheiden vier vormen van toegankelijkheid in hun belemmeringen:

- **Informatietoegankelijkheid:** ouders vinden het vooral heel lastig een geschikte zwemlesaanbieder te vinden en hebben vaak te maken met lange wachtlijsten. Ze willen informatie over in welke zwembaden aangepast aanbod is en hoe de lessen eruitzien.
- **Financiële toegankelijkheid:** veel ouders lopen tegen de hoge kosten van zwemles aan en een groot deel wenst meer financiële hulp. Dat kan door de kosten te verlagen of de criteria voor financiële hulp te verruimen. Ouders zijn blij met de persoonlijke hulp vanuit het Jeugdfonds Sport & Cultuur Amsterdam, maar deze regeling lijkt wel moeilijk te vinden.
- **Praktische toegankelijkheid:** bij het regelen van zwemles lijken zaken als vervoer, de afstand en de tijdsinvestering nog niet zo belemmerend, maar tijdens een zwemlestraject spelen ze soms wel een grote rol. Een gebrek aan aangepaste voorzieningen lijkt een minder groot knelpunt: deze zijn niet voor alle kinderen van belang.
- **Sociale toegankelijkheid:** ouders noemen als belemmeringen de aanwezigheid van te veel kinderen in een les, te veel prikkels in het zwembad en zweminstructeurs die niet goed weten hoe ze met de beperking van hun kind om moeten gaan.

Ouders hebben gemengde ervaringen met vrij zwemmen: sommigen vinden dat hier voldoende mogelijkheden toe zijn, anderen vinden van niet. Informatie over waar en hoe een kind vrij kan zwemmen lijkt toegankelijker dan informatie over zwemles.

Ervaringen van zwemlesaanbieders

Zwemlesaanbieders hebben een divers aanbod, vooral qua groepsgrootte. De zwemlestarieven lopen sterk uiteen. De kosten vormen de grootste belemmering voor aanbieders. Hoewel niet alle kosten inzichtelijk zijn, zien we grote verschillen in kosten voor het badwater. Door de kleine zwemlesgroepen valt het aanbod duur uit. Enkele aanbieders komen niet uit met de vergoeding vanuit het Jeugdfonds Sport & Cultuur Amsterdam.

Hoewel het merendeel wel een wachtlijst heeft, en dit volgens ouders zelf een grote belemmering is om een kind aan zwemles deel te laten nemen, noemen aanbieders de wachtlijsten niet als knelpunt. Ze lijken ouders niet naar andere aanbieders door te verwijzen.

Aanpak van andere gemeenten

In de vijf andere gemeenten is de aanpak om zwemles voor kinderen met een beperking te organiseren heel divers en ligt de focus op verschillende onderwerpen: op het schoolzwemmen, het gemeentelijke aanbod of de exploitanten.

Net als in Amsterdam hebben andere gemeenten ook een tekort aan badwater en (opgeleide) instructeurs, wachtlijsten, hoge kosten en moeite om alle ouders te bereiken. Vanuit de gemeente inzetten op opleiding van instructeurs, financiering uit andere beleidsdomeinen en schoolzwemmen in het speciaal onderwijs lijken de meest kansrijke oplossingen.

Aanbevelingen

Uit dit onderzoek volgen zes aanbevelingen voor de gemeente Amsterdam om het zwemlesaanbod voor kinderen met een beperking te verbeteren:

1. **Maak voor ouders een overzicht met informatie over aangepaste zwemles in de gemeente Amsterdam, bijvoorbeeld op de website van de gemeente.**
2. **Zorg voor een contactpersoon in de gemeente die ouders helpt met het regelen van zwemles.**
3. **Zorg voor opleiding/bijscholing van instructeurs gericht op lesgeven aan kinderen met uiteenlopende beperkingen.**
4. **Zorg voor registratie van zwemdiploma's van kinderen met een beperking.**
5. **Zet meer in op schoolzwemmen voor kinderen in het speciaal onderwijs gericht op leren zwemmen (en het behalen van diploma's).**
6. **Zorg dat de kosten van zwemles voor kinderen met een beperking voor ouders beter te dragen zijn en dat ze hier een contactpersoon bij (blijven) hebben.**

Zwemles voor kinderen met een beperking in Amsterdam

De gemeente Amsterdam heeft het Mulier Instituut gevraagd meer inzicht te geven in de vraag naar en het aanbod van zwemles voor kinderen met een beperking in de stad. In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding, het doel en de onderzoeksvragen van het onderzoek.

1.1 Aanleiding

De gemeente Amsterdam zet zich, vanwege de waterrijke omgeving, in voor een zwemdiploma voor alle kinderen, met en zonder beperking (Gemeente Amsterdam, 2022). De gemeente ontvangt zowel via zwemlesaanbieders als via ouders signalen dat de vraag naar en het aanbod van zwemles voor kinderen met een beperking niet optimaal op elkaar zijn afgestemd. Dan gaat het bijvoorbeeld om de betaalbaarheid van de zwemlessen (voor ouders en aanbieders) en de aanwezigheid van voldoende passend aanbod.

In lijn hiermee komen uit eerdere (landelijke) onderzoeken onder ouders van kinderen met een beperking naar zwemles voor hun kinderen verschillende belemmeringen naar voren (Hilhorst, 2021; Van der Meijde et al., 2021). Bijvoorbeeld te weinig informatie kunnen vinden over geschikt zwemlesaanbod, hogere kosten door een langer zwemlestraject of door lessen in kleinere groepen, en het vinden van een goede zwemlesaanbieder. Bij dat laatste valt te denken aan kennis en vaardigheden van de instructeur, de groepsgrootte en de af te leggen afstand tot het zwembad.

In aanloop naar het opstellen van een nieuwe Agenda Zwemmen voor de stad, heeft de gemeente Amsterdam het Mulier Instituut gevraagd een onderzoek uit te voeren. Hiermee wil ze meer inzicht krijgen in de vraag naar en het aanbod van zwemles voor kinderen met een beperking.

Huidige ondersteuning bij zwemles voor kinderen met een beperking

De gemeente Amsterdam heeft verschillende manieren om ouders van kinderen met een beperking te ondersteunen bij zwemles:

- Via schoolzwemmen hebben leerlingen in het speciaal onderwijs (SO), speciaal basisonderwijs (SBO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) de mogelijkheid om te leren zwemmen. Maar niet al deze scholen bieden schoolzwemmen aan en niet alle kinderen halen tijdens het schoolzwemmen een zwemdiploma.
- De gemeentelijke vangnetregeling is een onderdeel van het schoolzwemmen. Deze regeling is voor kinderen (met of zonder beperking) die vanaf groep 6

nog geen zwemdiploma hebben gehaald. Zij kunnen hiervan gebruik maken tot en met het schooljaar waarin zij 18 worden. De regeling is in de zomer van 2023 nog voor twee jaar doorgezet, maar komt vermoedelijk te vervallen, omdat de gemeente het schoolzwemmen gaat omvormen naar diplomazwemmen.

- Via het Jeugdfonds Sport & Cultuur Amsterdam (JFSCA) kunnen kinderen (met of zonder beperking) uit gezinnen onder een bepaalde inkomensgrens financiële ondersteuning voor zwemles krijgen. Maar de zwemleskosten voor kinderen met een beperking liggen veelal hoger dan de reguliere vergoeding. Daarom heeft de gemeente in 2023 middelen beschikbaar gesteld om het project 'Zwemles voor kinderen met een beperking', dat het JFSCA in 2022 gestart was met middelen vanuit het Rijk, voort te zetten. Het JFSCA heeft vanuit de gemeente budget gekregen om ouders van maximaal 150 kinderen financieel te ondersteunen bij zwemles. Het JFSCA mag per kind bepalen hoeveel budget nodig is. Deze regeling kan bij een deel van de zwemlesaanbieders in de stad worden ingezet. Eind 2022 maakten 141 kinderen met een beperking van deze ondersteuning gebruik om te leren zwemmen.

Wat de gemeente over zwemles voor kinderen met een beperking wil weten

In dit onderzoek laten we schoolzwemmen en de vangnetregeling buiten beschouwing. We focussen op de vraag naar en het aanbod van zwemlessen die ouders zelf regelen en de tevredenheid over mogelijkheden om vrij te zwemmen.

De gemeente krijgt signalen van zwemlesaanbieders dat zij financieel inleveren op zwemles voor deze kinderen. Bijvoorbeeld doordat deze kinderen vaak gebaat zijn bij les in kleinere groepen, zodat er meer aandacht voor elk kind is en er minder prikkels zijn. Daarnaast zijn er zorgen over de betaalbaarheid voor (een deel van) de ouders.

Daarom wil de gemeente graag weten of het project met het JFSCA de beste manier is om ouders met geldzorgen te ondersteunen. De huidige zwemregeling is niet op grote schaal bekendgemaakt, omdat de gemeente geen zicht heeft op de omvang van de groep die hiervoor in aanmerking komt. De gemeente vermoedt bovendien dat er ook ouders zijn die geen aanspraak kunnen maken op deze regeling, maar wel behoefte hebben aan financiële ondersteuning.

Daarnaast weet de gemeente niet goed of er wel voldoende zwemlesaanbod voor kinderen met een beperking in de stad aanwezig is. Hier zou ze graag zicht op krijgen. Tot slot wil ze graag weten of voor kinderen met een beperking na het behalen van een diploma in Amsterdam voldoende mogelijkheden zijn om vrij te zwemmen, om zo te kunnen blijven (oefenen met) zwemmen.

1.2 Doelstelling

De gemeente wil met het onderzoek graag inzicht verkrijgen in hoeverre de vraag naar en het aanbod van zwemles en zwemdiplomatrajecten voor kinderen met een beperking (5-18 jaar) in Amsterdam in kwalitatieve en kwantitatieve zin voldoende aansluiten.¹ Bijzondere nadruk ligt daarbij op de financiële haalbaarheid voor zwemlesaanbieders en financiële belemmeringen van ouders om zwemles voor deze kinderen te organiseren.

We gaan in op vier vormen van toegankelijkheid: financiële, informatie-, praktische en sociale toegankelijkheid (zie kader). Daarnaast hebben we het over alle kinderen met een beperking met extra ondersteuningsbehoeften in het volgen van zwemles, ongeacht of dat onder 'regulier' of 'aangepast' zwemlesaanbod past.

Het uiteindelijke doel van dit onderzoek is om aanbevelingen te formuleren om het zwemlesaanbod voor kinderen met een beperking in Amsterdam beter te organiseren en te financieren, zowel voor aanbieders als voor ouders.

Vier vormen van toegankelijkheid

Toegankelijkheid vatten we in dit onderzoek op als kunnen meedoen met de zwemlessen. Specifiek voor kinderen met een beperking onderscheiden we vier vormen van toegankelijkheid:

- **financiële toegankelijkheid:** zwemlestrajecten kunnen betalen, al dan niet met ondersteuning van JFSCA;
- **informatietoegankelijkheid:** het aanbod kunnen vinden;
- **praktische toegankelijkheid:** het zwembad kunnen bereiken (afstand en vervoer), de toegankelijkheid van het zwembad zelf en de aanwezigheid van benodigde hulpmiddelen, zoals een tillift;
- **sociale toegankelijkheid:** passende kennis en vaardigheden van de aanbieder/instructeur, veilige omgeving, passende groepsgrootte, aanbod voldoende aangepast aan de behoefte van een kind.

¹ Hoewel de gemeente inzet op een zwemdiploma voor ieder kind, is het doel dat kinderen zwemveilig zijn. Niet alle kinderen met een beperking zijn in staat om alle onderdelen voor een zwemdiploma (A, B of C) aan te leren. Zij kunnen dan mogelijk wel zwemcertificaten halen, of zwemlessen volgen zonder een diploma te behalen. We focussen in dit onderzoek daarom niet alleen op het behalen van zwemdiploma's.

1.3 Vraagstelling

We beantwoorden met dit onderzoek de volgende vragen:

1. In hoeverre hebben ouders van kinderen met een beperking behoefte om hun kind deel te laten nemen aan zwemles en zwemdiplomatrajecten?
2. Wat zijn hun wensen, behoeften en belemmeringen als het gaat om financiële, informatie-, praktische en sociale toegankelijkheid?
3. In hoeverre zijn ouders tevreden over de mogelijkheden voor hun kind om vrij te zwemmen na het behalen van hun zwemdiploma?
4. Welk zwemlesaanbod hebben aanbieders in Amsterdam voor kinderen met een beperking, welke kosten maken zij voor dit aanbod en in hoeverre verschillen deze kosten met die van het reguliere aanbod? En welke andere grote belemmeringen en kansen ervaren zij?
5. Wat kan de gemeente Amsterdam leren van manieren waarop andere gemeenten (de financiering van) zwemlessen voor kinderen met een beperking organiseren?

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 laten we zien hoe we dit onderzoek hebben uitgevoerd. Vervolgens presenteren we de resultaten. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in ervaringen van ouders van kinderen met een beperking. Hoofdstuk 4 gaat over ervaringen van zwemlesaanbieders in de gemeente Amsterdam. In hoofdstuk 5 laten we zien hoe enkele andere gemeenten zwemlessen voor kinderen met een beperking organiseren. Tot slot presenteren we de conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 6.

Onderzoeksmethode

Om alle onderzoeksvragen te beantwoorden deden we onderzoek onder ouders van kinderen met een beperking, zwemlesaanbieders en enkele andere gemeenten. In dit hoofdstuk laten we zien hoe we deze drie deelprojecten hebben aangepakt.

2.1 Deelproject 1: ervaringen van ouders

Om de eerste drie onderzoeksvragen te beantwoorden verstuurd we een online vragenlijst naar ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Ook organiseerden we groepsinterviews met ouders die de vragenlijst hadden ingevuld.

Online vragenlijst

De online vragenlijst was gericht op ouders van kinderen van 5-18 jaar met een beperking. Het doel was ophalen welke ervaringen ouders hebben met zwemles en met vrij zwemmen voor hun kind in de gemeente Amsterdam. De vragenlijst was Nederlandstalig² en stond open in de periode van begin juni t/m eind september 2023. 63 ouders vulden de vragenlijst volledig in.

We vroegen ouders welke wensen zij hebben voor zwemles voor hun kind, wat zij vinden van het zwemlesaanbod in de gemeente Amsterdam, welke belemmeringen zij ervaren bij het regelen van zwemles en wat hierbij kan helpen, wat het lastig maakt voor hun kind om te leren zwemmen en wat hierbij kan helpen. Vragen over vrij zwemmen gingen over of ouders voldoende mogelijkheden ervaren om vrij te zwemmen, op welke momenten zij het liefst vrij zwemmen met hun kind en wat zij belangrijk vinden bij het vrij zwemmen.

Voorafgaand aan het opstellen van de vragenlijst hebben we een verkennend gesprek gevoerd met zorginstelling Reade. Reade hoort van ouders waar zij tegenaan lopen bij het vrij zwemmen met hun kind en wil inzicht in de behoeften van ouders. Op verzoek van Reade hebben we enkele specifieke vragen over vrij zwemmen aan de vragenlijst toegevoegd.

De gemeente nam de werving op zich. Ze verkende via welke organisaties we de vragenlijst onder ouders konden verspreiden, legde het contact met deze organisaties en was verantwoordelijk voor het maken van afspraken over samenwerking. Het Mulier Instituut ondersteunde bij de werving, bijvoorbeeld door informatiebrieven en e-mailteksten op te stellen. Het Mulier Instituut deelde de uitnodiging voor de vragenlijst met organisaties die ermee instemden om aan het onderzoek mee te werken.

² Ouders die de Nederlandse taal niet goed machtig zijn, hebben de vragenlijst mogelijk niet kunnen invullen.

De vragenlijst is verspreid via diverse kanalen:

- Vier coördinatoren van het speciaal onderwijs, vier zwemlesaanbieders en de organisatie SINA zetten de vragenlijst door naar ouders in hun contactenbestand.
- De vragenlijst is onder de aandacht gebracht via een oproep op de website van Uniek Sporten en in nieuwsbrieven van Samenwerkingsverband Amsterdam-Diemen, Cliëntenbelang en organisatie ELAA.
- Het bedrijf Techonomy bracht de vragenlijst onder de aandacht op Facebook en Instagram. Ouders in de regio Amsterdam kregen de advertentie bij interesse in vergelijkbare onderwerpen.

Om de vragenlijst een tweede keer bij ouders onder de aandacht te brengen is een herhaaloproep geplaatst op de website van Uniek sporten en in nieuwsbrieven. Ook hebben coördinatoren van het speciaal onderwijs de vragenlijst nogmaals gedeeld met ouders in hun contactenbestand.

● Demografische gegevens van de deelnemende ouders

De kinderen van ouders die de vragenlijst invulden, vallen voornamelijk binnen de leeftijdscategorie van 7 t/m 12 jaar. Van de 63 ouders die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben de meesten (n=20) een kind van 7 of 8 jaar. Ook vulden ouders de vragenlijst vaker in voor jongens (45) dan voor meisjes (18).

Bijna de helft van de ouders (29) heeft een kind met meer dan één beperking. Een verstandelijke beperking en autisme noemden ze het vaakst (beide door 22 ouders), gevolgd door een motorische beperking (17), taalontwikkelingsstoornis (TOS; 16), en AD(H)D (10). 45 kinderen gaan naar het speciaal onderwijs, twaalf volgen regulier onderwijs. De overige zes ouders kozen voor de opties 'anders' of 'weet ik niet/zeg ik liever niet'.

Drie kwart van de ouders die de vragenlijst invulden, woont samen met een partner (47). De meerderheid heeft meer dan één kind (50) en is geboren in Nederland (47). De geboortelanden van de overige zestien ouders zijn divers: drie zijn geboren in Turkije en drie in Egypte. Enkele voorbeelden van andere landen zijn: Duitsland, Kroatië, Oekraïne en Spanje.

De helft (33) heeft het middelbaar of hoger beroepsonderwijs afgerond. Nog eens twintig ouders behaalden een wetenschappelijke opleiding. Acht ouders hebben het middelbaar onderwijs afgerond. De overige twee kozen voor 'anders' en 'weet ik niet/zeg ik liever niet'. Van de 63 respondenten heeft de helft soms (n=21) of vaak (n=9) geldzorgen.

In tabel B1.1 en B2.2 in bijlage 1 staan alle achtergrondkenmerken van deelnemende ouders en hun kinderen.

Online focusgroepgesprekken

Om de antwoorden uit de vragenlijsten beter te begrijpen hebben we drie online groepsinterviews gevoerd met in totaal elf ouders. Ouders konden aan het eind van

de vragenlijst hun contactgegevens achterlaten bij interesse om over het onderwerp door te praten.

Tijdens de gesprekken vroegen we vooral door op de knelpunten die ouders ervaren bij het regelen van zwemles voor hun kind en de belemmeringen die het volgen van zwemles in de weg staan. Deze gesprekken duurden ongeveer een uur.

Voorafgaand aan de focusgroepgesprekken informeerden we ouders over het doel van het gesprek. Alle ouders tekenden een toestemmingsverklaring voor deelname. Van de gesprekken maakten we met toestemming van de ouders audio-opnames. Deze opnames hebben we letterlijk uitgeschreven.

Deze gespreksverslagen analyseerden we thematisch op de inhoud. Dat betekent dat we voor de deelonderwerpen ‘regelen en volgen van zwemles’ en ‘ervaren belemmeringen’ bestudeerden wat overeenkomsten en verschillen waren tussen ouders. Ook keken we hoe deze kwalitatieve informatie paste bij de kwantitatieve gegevens uit het vragenlijstonderzoek. Voor de inhoudsanalyse maakten we gebruik van het softwareprogramma MaxQDA.

In de rapportage presenteren we citaten uit deze gesprekken. Voor de leesbaarheid pasten we deze soms grammaticaal aan, zonder de inhoud te wijzigen.

● **Deelnemers focusgroepen**

De elf ouders die meededen aan de focusgroepen hebben kinderen van diverse leeftijden: het jongste kind is 6 en het oudste kind is 16 jaar. Eén kind heeft meer dan één beperking. Een motorische beperking, een verstandelijke beperking en psychische of psychiatrische klachten noemden ouders het vaakst. Twee ouders hebben een kind dat nog geen zwemdiploma heeft gehaald. Allemaal hebben zij wel ervaring met het volgen van zwemles.

2.2 Deelproject 2: ervaringen van zwemlesaanbieders

In juni en juli 2023 hebben we 26 zwemlesaanbieders uitgenodigd om deel te nemen aan een telefonisch interview van circa 30 minuten. De gemeente leverde de lijst met aanbieders aan. Van hen is bekend dat zij aanbod hebben voor kinderen met een beperking (al dan niet in het ‘reguliere’ aanbod, d.w.z. het zwemlesaanbod waar ook kinderen zonder beperking aan deelnemen).

21 aanbieders zijn gevestigd in Amsterdam, vijf aanbieders in de omliggende gemeenten. De zwemlesaanbieders kregen eerst informatie over het onderzoek via de gemeente. Vervolgens hebben zij een uitnodiging van het Mulier Instituut ontvangen.

Voorafgaand aan de interviews met zwemlesaanbieders hebben we een verkennend gesprek gevoerd met het JFSCA. Vanuit het lopende project ‘Zwemles voor kinderen met een beperking’ heeft het JFSCA al enig inzicht in de kosten van een

deel van de zwemlesaanbieders en mogelijke belemmeringen. De ervaringen van het JFSCA gaven input voor de interviews met aanbieders.

De gesprekken met de zwemlesaanbieders waren semigestructureerd. Ze gingen over welk zwemlesaanbod zij hebben, wat de kosten en baten daarvan zijn en welke andere belemmeringen en kansen zij ervaren.

Zestien zwemlesaanbieders hebben deelgenomen aan het onderzoek. Tien aanbieders gingen niet op de uitnodiging in. Zij hebben hiervoor geen reden gegeven. Van de zestien deelnemers zijn er vier zwemverenigingen en twaalf (commerciële) zwemscholen.

De interviews namen we met toestemming van de deelnemers op met een audiorecorder. Tijdens het interview maakten we aantekeningen, die we achteraf aanvulden tot een samenvattend gespreksverslag. De gespreksverslagen hebben we op inhoud geanalyseerd in Excel. Tijdens de analyse hebben we audio-opnamen teruggeluisterd om de resultaten aan te vullen met citaten.

2.3 Deelproject 3: ervaringen van andere gemeenten

Om te leren van hoe andere gemeenten ervoor zorgen dat zwemlessen voor kinderen met een beperking (financieel) toegankelijk zijn, voerden we online gesprekken met vijf andere gemeenten. In augustus 2023 hebben we vijf gemeenten uitgenodigd, die allemaal deelnamen.

Er waren meerdere respondenten per gemeente. Dit waren beweegcoaches, adviseurs, coördinatoren, locatiemanagers van een zwembad, en beleidsadviseurs (school)zwemmen, zwembaden en sport. De gemeenten hebben we, in afstemming met de gemeente Amsterdam, uitgekozen op basis van vergelijkbaarheid met de gemeente Amsterdam en specifieke regelingen of beleid op het thema.

De gesprekken gingen over beleid of regelingen op het gebied van financiële, informatie-, sociale en praktische toegankelijkheid van zwemles voor kinderen met een beperking en de successen en knelpunten hierbij. De interviews vonden plaats via Microsoft Teams, waren semigestructureerd en duurden een uur.

De interviews hebben we met toestemming van de deelnemers opgenomen met een audiorecorder. In Microsoft Teams gebruikten we de transcribeerfunctie. Dit transcript hebben we achteraf verbeterd door de audio-opname terug te luisteren. Tijdens dit proces maakten we ook direct aantekeningen voor de inhoudsanalyse.

Ervaringen van ouders

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten uit het deelonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. In paragraaf 3.1 t/m 3.4 geven we inzicht in hun ervaringen met zwemles. De laatste paragraaf (3.5) gaat over vrij zwemmen.

Bij het presenteren van de resultaten is het vragenlijstonderzoek telkens leidend. Resultaten geven we visueel weer in percentages, maar vanwege de kleine groep respondenten spreken we in de tekst over aantallen. Om de antwoorden uit het vragenlijstonderzoek beter te begrijpen, laten we vervolgens zien hoe de thema's zijn besproken in de groepsinterviews.

3.1 Belang van zwemvaardigheid en zwemdiploma's

Voor de helft van de respondenten geldt dat hun kind op het moment van het onderzoek zwemles volgt. Bij een vijfde is het kind gestopt met zwemles, eerder dan de bedoeling was (zeven ouders) of omdat het kind de zwemles heeft afgemaakt (zes ouders). Van één op de drie ouders heeft het kind nog nooit zwemles gevolgd. Dat is niet omdat ouders hier geen behoefte aan hebben: in de vragenlijst geven zij allemaal aan dat zij wel zwemles voor hun kind zouden willen.

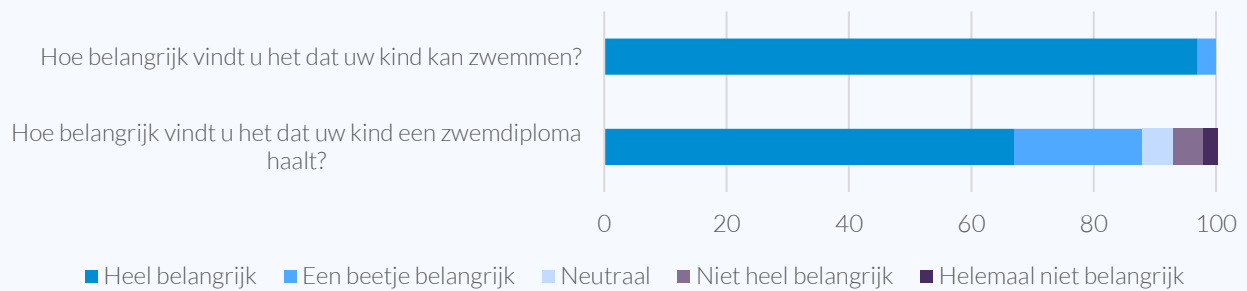
Twee derde van de ouders vulde de vragenlijst in voor een kind zonder zwemdiploma. Van de overige kinderen hebben er twaalf een zwemdiploma A, zeven zwemdiploma B, vier zwemdiploma C en drie een zwemcertificaat (zie ook tabel B1.2 in bijlage 1). Deze kinderen kunnen meerdere diploma's hebben: we weten niet zeker of de ouders die C hebben aangekruist, ook A en B hebben aangekruist.

Kunnen zwemmen vinden ouders belangrijker dan het behalen van één of meerdere zwemdiploma's. Vrijwel iedereen (97%) vindt het 'heel belangrijk' dat hun kind leert zwemmen, maar over het behalen van zwemdiploma's zijn de meningen iets meer verdeeld. Hoewel de meeste ouders (88%) het wel (heel) belangrijk vinden dat hun kind een zwemdiploma haalt, is er een klein deel dat hier neutraal tegenover staat of dit (helemaal) niet belangrijk vindt (figuur 3.1).

Figuur 3.1

Ervaren belang van kunnen zwemmen en het behalen van zwemdiploma's

(in procenten, n=63)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Waarom het belangrijk is om te kunnen zwemmen

In de vragenlijst lichten ouders toe dat zij het vooral belangrijk vinden dat hun kind leert zwemmen vanwege de veiligheid. Het kind moet zichzelf kunnen redden in een noodsituatie, is de gedachte. Ouders noemen ook vaak het hebben van plezier, waaronder ook mee kunnen doen met vriendjes en activiteiten die om zwemmen draaien, zoals zwemfeestjes.

Ouders van kinderen met een motorische beperking zien ook andere voordelen: zwemmen is goed voor de ontwikkeling van de motoriek en geeft verlichting, omdat kinderen zich in het water vrij kunnen bewegen.

Tijdens de groepsinterviews noemen ouders dezelfde redenen: vooral vanwege veiligheid, plezier en gezondheidsvoordelen vinden zij het belangrijk dat hun kind leert zwemmen. Daarbij benadrukken enkele ouders dat leren zwemmen in een land als Nederland extra belangrijk is voor de veiligheid, omdat het water vaak dichtbij is. **'In de Nederlandse cultuur kan iedereen zwemmen'**, zo stelt één van hen.

Waarom het belangrijk is om een diploma te halen

Ouders die in de vragenlijst aangeven het heel of een beetje belangrijk te vinden dat hun kind een zwemdiploma behaalt, noemen vooral als reden dat dit zekerheid biedt dat een kind kan zwemmen. Als tweede zien ouders het behalen van een diploma als een belangrijke mijlpaal, waardoor kinderen trots op zichzelf kunnen zijn. Als derde zien zij het diploma als een manier om **'mee te doen met het sociale leven'**. Net als kunnen zwemmen geeft een diploma toegang tot zwemactiviteiten, maar ook tot zwembaden.

Ouders die het (helemaal) niet belangrijk vinden dat hun kind een zwemdiploma haalt, benoemen dat het er vooral om gaat dat hun kind goed kan zwemmen. Het diploma kan dan als middel dienen, maar is geen doel op zich.

Aanvullend blijkt uit de focusgroepen dat sommige ouders het wel belangrijk vinden dat hun kind een diploma haalt, maar niet denken dat dit haalbaar is voor hun kind. Dit heeft vooral te maken met alle 'trucjes' en 'schoonheidseisen' waar een kind aan moet voldoen:

'Ze moeten wel voldoen aan de eisen volgens het boekje. De schoolslag op een bepaalde manier doen. [...] Maar ja, het voornaamste is dat je jezelf boven water kan houden toch?'

Van de ouders die een zwemdiploma belangrijk vinden (55 ouders), hopen de meesten op zwemdiploma A (39). De helft hoopt op zwemdiploma B (29) en een kwart wil dat hun kind ook zwemdiploma C behaalt (13).

Wanneer kan een kind voldoende zwemmen?

We vroegen ouders wanneer zij vinden dat hun kind voldoende kan zwemmen. De open antwoorden uit de vragenlijst zijn gemengd: sommige ouders vinden hun kind voldoende zwemvaardig bij het behalen van een A-diploma (8), anderen bij het bezit van een B-diploma (9) en een kleiner aandeel pas bij zwemdiploma C (5).

Anderen vinden dat kinderen kunnen zwemmen wanneer ze specifieke zwemvaardigheden beheersen. Het gaat hier vooral om basisvaardigheden waarmee het kind zich kan redden in het water. Voorbeelden zijn: boven kunnen blijven, naar de kant kunnen zwemmen, de basiszwemslagen beheersen, zoals schoolslag en borstcrawl, of in het diepe kunnen zwemmen.

3.2 Ervaringen met het regelen van zwemles

Bijna alle ouders die meededen aan het vragenlijstonderzoek, hebben ervaring met het regelen van zwemles voor hun kind. Voor sommigen liggen deze ervaringen in het verleden: zij hebben een zwemlesaanbieder gevonden waar hun kind terecht kan.

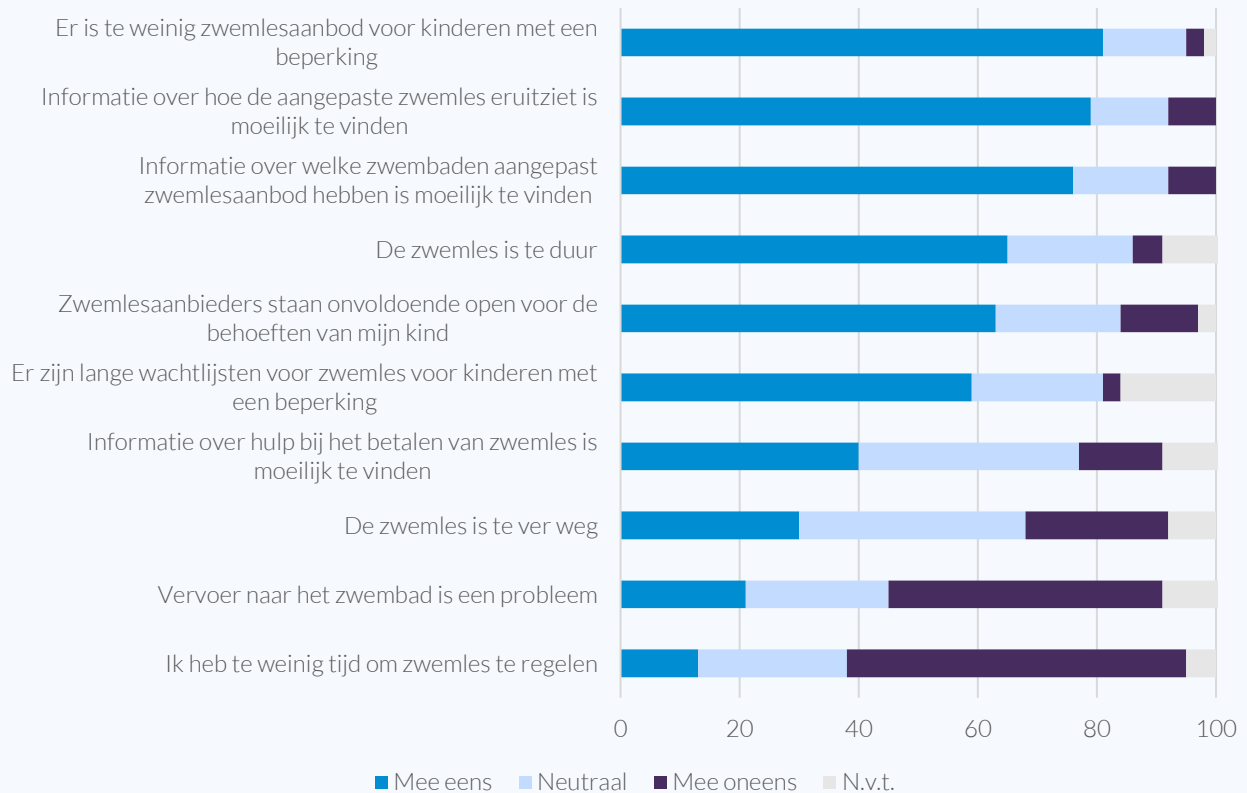
Van de achttien ouders van wie het kind nog nooit zwemles heeft gevolgd, staat van enkelen (3) het kind op een wachtlijst. Andere ouders zijn nog op zoek. Negen ouders is het nog niet gelukt om zwemles voor hun kind te regelen, twee ouders zijn hier nog niet aan toegekomen.

Ervaren belemmeringen bij het regelen van zwemles

We legden ouders een aantal stellingen voor over eventuele belemmeringen bij het regelen van zwemles, zoals informatie niet kunnen vinden, problemen met vervoer en hoge kosten (figuur 3.2).

Figuur 3.2
Ervaringen belemmeringen in het regelen van zwemles

(in procenten, n=63)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Drie kwart van de respondenten (51) ervaart een gebrek aan zwemlesaanbod voor kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Dit lijkt hiermee de grootste ervaren belemmering om zwemles te regelen.

Daarnaast is de vindbaarheid van informatie een probleem. Ouders hebben met name moeite om informatie te vinden over welke zwembaden aangepast zwemlesaanbod hebben (48) en hoe de aangepaste lessen eruitzien (50).

Informatie vinden over financiële hulp lijkt een minder groot knelpunt. Wel vindt de ruime meerderheid van de ouders zwemles te duur (41). Veertig ouders ervaren daarnaast dat zwemlesaanbieders onvoldoende openstaan voor de behoeften van hun kind. Nog eens 37 hebben (ook) te maken met lange wachtlijsten.

Minder ouders ervaren problemen met de afstand (19), het vervoer (13) of een gebrek aan tijd (8). De ervaringen zoals weergegeven in figuur 3.2 zijn ook terug te lezen in de open antwoorden van ouders die aangeven dat zij nog tegen andere zaken zijn aangelopen bij het regelen van zwemles.

Tijdens de focusgroepgesprekken delen veel ouders het gevoel dat zij bij het regelen van zwemles een **'lange adem moeten hebben'**. En dat begint al bij het uitzoeken waar hun kind terecht kan, oftewel welke zwemlesaanbieders aangepaste zwemlessen hebben en hoe die eruitzien. Als ouders passend aanbod hebben gevonden, lopen zij ertegenaan dat er vaak lange wachtlijsten zijn.

Behoeftte aan hulp

We vroegen de ouders wat hen zou helpen of heeft geholpen bij het regelen van zwemles voor hun kind (figuur 3.3).

Figuur 3.3
Behoeftte aan hulp bij het regelen van zwemles

(in procenten, n=63)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Drie kwart van de ouders (50) heeft behoefte aan een overzicht van het aanbod van aangepaste zwemles in de gemeente. Daarnaast wenst bijna de helft (meer) financiële hulp bij het betalen van zwemles en iemand die helpt bij het vinden van passend aanbod.

In de focusgroepen gaven ouders ideeën over hoe een overzicht van het aanbod eruit moet zien, hoewel ze daar wel over verschillen van mening. De meeste ouders zien dit graag in de vorm van een website:

'Ik heb gewoon behoefte aan een site waar ik kan invullen: mijn zoon heeft autisme en waar kan hij op zwemles die voor hem geschikt is? Dat is er nu helemaal niet. Ik heb denk ik wel 80 zwemscholen gemaild met ons [verhaal]. En dan krijg je ook gewoon geen antwoord.'

Ouders benadrukken dat het belangrijk is dat op die website niet alleen staat welke zwembaden aangepast zwemlesaanbod hebben, maar ook hoe de zwemlessen

eruitzien. Op de site willen ouders antwoord op vragen als: **'Wat voor faciliteiten heeft een zwembad en hoe ziet het zwembad eruit? Is het water verwarmd? Is er één-op-één les mogelijk?'**

Enkele ouders zien het als een verantwoordelijkheid van de gemeente om, op een logische plek op internet, zoals de gemeentewebsite, informatie over het aanbod te geven. Een andere ouder ziet kansen in het verspreiden van informatie via scholen. **'Ik denk dat ouders toch vertrouwen op de school als voorzieners van informatie'**, zo legt zij uit.

Ervaringen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur Amsterdam

Van de 63 ouders die meededen aan het vragenlijstonderzoek heeft de helft soms (n=21) of vaak (n=9) geldzorgen. Nog eens veertien ouders ervaren dit zelden, de rest nooit.

Aan de ouders die vaak, soms of zelden geldzorgen ervaren, vroegen we of zij gebruik maken of maakten van financiële hulp bij het betalen van zwemles. Twee derde van hen doet of deed dit niet. De andere twaalf ouders hebben ervaring met het JFSCA voor hulp bij het betalen van zwemles. Drie hebben ervaring met een vangnetregeling schoolzwemmen en één ouder maakt(e) gebruik van het persoonsgebonden budget (PGB) om zwemles te betalen.

De ouders die gebruik maken of maakten van het JFSCA, vroegen we naar hun ervaringen en tevredenheid met deze ondersteuningsregeling. Dit deden we met vier stellingen.

- Volgens negen van de twaalf ouders is de vergoeding van het JFSCA voldoende voor hun kind om te leren zwemmen en volgens twee ouders is dit onvoldoende. Eén ouder stond hier neutraal tegenover.
- Over de vindbaarheid van de regeling is meer verdeeldheid: zes ouders konden het JFSCA makkelijk vinden, vier ouders staan hier neutraal tegenover en twee vinden de regeling niet makkelijk te vinden.
- Volgens de meeste ouders (10) heeft het JFSCA hen goed geholpen.
- Acht van de twaalf ouders stellen dat hun kind via het JFSCA mee kan doen aan zwemles die past bij wat het kind nodig heeft.

Ouders die nog iets anders wilden delen over hun ervaringen met het JFSCA zijn overwegend positief. Zo benoemen drie ouders blij te zijn met de persoonlijke aanpak van hulp. Nog eens drie ouders geven aan dat het fonds zeker heeft geholpen, al was de vergoeding volgens één van hen niet voldoende.

Van de ouders die meededen aan de focusgroepen heeft niemand ervaring met het JFSCA. Eén van hen vertelt: **'ik zou het wel graag willen, maar ik kom er niet voor in**

aanmerking.³ Veel ouders vertellen dat zij, hoewel ze de zwemles wel kunnen betalen, toch ook tegen de hoge kosten aanlopen:

'Mijn vriend heeft eindeloos over zijn rijbewijs gedaan, maar wij hebben nooit durven uitrekenen wat nou duurder was: zijn rijbewijs of het zwemdiploma van [kind].'

Ouders vertellen dat zwemles voor hun kind duurder is omdat 1) aangepaste lessen vaak meer geld kosten en 2) het zwemtraject vaak langer duurt. Dit maakt voor sommigen ouders dat het kind andere hobby's niet kan doen, zoals blijkt uit het volgende gespreksfragment:

Ouder 1: 'Wij zagen het ook gewoon als andere kinderen die hebben een hobby en die gaan paardrijden ofzo. En nou ja, voor haar was het dus zwemles. So be it.'

Ouder 2: 'Het hoort erbij, ze moeten zwemvaardig zijn. Dus het is niet dat je het niet doet, als je het je wel kan veroorloven.'

De ouders lijken zich erbij neer te leggen dat het volgen van zwemles ten koste kan gaan van de mogelijkheid voor hun kinderen om andere activiteiten in de vrije tijd te doen.

3.3 Ervaringen met het volgen van zwemles

Aan de 45 ouders van wie het kind momenteel zwemles volgt of heeft gevolgd, stelden we vragen over hoe zij dit (hebben) ervaren. De vragen gingen over ervaren belemmeringen bij het volgen van zwemles, wat zou helpen en hoe ouders het zwembad beoordelen.

Ervaren belemmeringen bij het volgen van zwemles

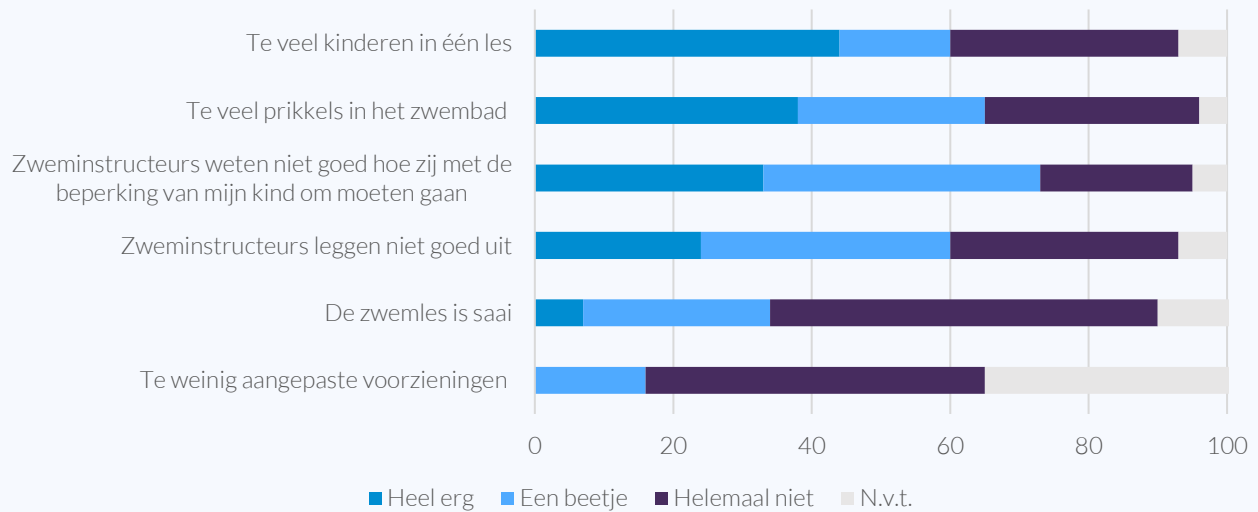
We legden de respondenten een aantal stellingen voor die het volgen van zwemles kunnen belemmeren en vroegen in hoeverre hun kind hiermee te maken heeft (figuur 3.4).

³ Via het JFSCA kunnen kinderen uit gezinnen onder een bepaalde inkomensgrens financiële ondersteuning voor zwemles krijgen. Omdat we ouders niet naar hun inkomen hebben gevraagd, weten we niet onder welke inkomensgrens zwemles voor hen moeilijk of niet meer te financieren is. Uit ander kwalitatief onderzoek weten we wel dat ouders van kinderen met een beperking niet alleen met hogere zwemleskosten te maken hebben, maar deze ook vaak relatief minder goed kunnen dragen door de (extra) zorg- en therapiekosten voor hun kind en/of een lager gezinsinkomen doordat een ouder is gestopt met werken om voor hun kind te zorgen (Van der Meijde et al., 2023).

Figuur 3.4

Ervaren belemmeringen bij het volgen van zwemles

(in procenten, n=45)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

De belemmeringen die het hoogst scoren zijn de aanwezigheid van te veel kinderen in één les (twintig ouders), te veel prikkels in het zwembad (zeventien ouders) en zweminstructeurs die niet goed weten hoe zij met de beperking om moeten gaan (vijftien ouders). Saaie lessen en te weinig aangepaste voorzieningen lijken een minder groot probleem.

Aangepaste voorzieningen, zoals een ruime omkleedruimte, een tillift of rolstoeltoegankelijkheid, zijn niet voor ieder kind van belang. Met name ouders van kinderen met een motorische (3) of verstandelijke beperking (3) vinden de afwezigheid van voorzieningen 'een beetje' belemmerend.

In twee focusgroepen geven drie ouders voorbeelden van hoe negatieve ervaringen met een zweminstructeur het zwemtraject kunnen belemmeren. Ouders lopen er vooral tegenaan dat instructeurs hun geduld verliezen en boos worden of hun aandacht moeilijk kunnen verdelen over een grote groep kinderen. Zo vertelt één ouder:

'[Er waren] heel veel kinderen in het bad en hij kon gewoon niet volgen wat de bedoeling was. Juf werd daar boos over en greep hem bij de arm. [...] Dus daar wilde hij al snel niet meer naartoe.'

Deze ervaring belemmerde het volgen van zwemles zodanig dat het kind is gestopt en vanwege angst ook moeite had met het starten van een ander zwemtraject.

Behoeften bij het volgen van zwemles

Figuur 3.5 laat zien wat volgens ouders zou helpen bij het volgen van zwemles. Zwemles in kleinere groepen noemen ze het vaakst (31 ouders). De helft wil het liefst een-op-een-begeleiding voor hun kind (21 ouders). Wanneer we vragen naar hoe groot 'kleinere' groepen moeten zijn, is dit volgens de meesten (17 van de 31 ouders) maximaal vijf personen (niet in figuur).

Ook hebben veel ouders behoefte aan betere kennis en vaardigheden van de instructeur (26). Deze wensen weerspiegelen de ervaren belemmeringen zoals gepresenteerd in figuur 3.4.

Figuur 3.5

Wat volgens ouders zou helpen of hebben geholpen bij het volgen van zwemles

(in procenten, n=45)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Enkele open antwoorden van ouders die aangeven dat iets anders zou hebben geholpen, vullen de resultaten in figuur 3.5 aan. Zo licht één ouder toe dat de fysiotherapeut de zweminstructeur uitleg en tips heeft gegeven over hoe om te gaan met de beperking van het kind. Volgens deze ouder moet deze kennis binnen de zwemorganisatie worden gedeeld. Een ander licht toe dat kennis van gebarentaal zou hebben geholpen.

Tijdens de groepsinterviews vertellen enkele ouders dat instructeurs wanneer ze meer kennis hebben over de beperking, niet alleen beter weten hoe zij met het kind om moeten gaan, maar ook wellicht meer geduld hebben:

Ouder 1: 'Bij mij is het instinct heel groot om aan de docent uit te leggen dat hij TOS heeft, omdat hij soms niet goed luistert. Maar dat komt omdat hij de taal niet goed verwerkt, en niet zozeer dat hij niet luistert. [...] Als je dat weet, dan heb je daar misschien meer geduld mee.'

Ouder 2: 'Ik vind dat een mooi voorbeeld. Omdat daar altijd een waardeoordeel aan zit. Het is meteen van: "O ja, die luistert niet". Terwijl het probleem echt helemaal ergens anders zit.'

Volgens deze ouders is kennis van de beperking voor instructeurs belangrijk om te begrijpen waar bepaald gedrag vandaan komt dat het leren zwemmen belemmert.

Ervaringen met het zwembad

We vroegen de ouders om het zwembad waar hun kind zwemles heeft gevolgd te beoordelen op afstand, bereikbaarheid en de aanwezigheid van aangepaste voorzieningen. Ouders die ervaring hebben met meerdere zwembaden, beoordeelden het zwembad waar hun kind het laatst zwemles volgde.

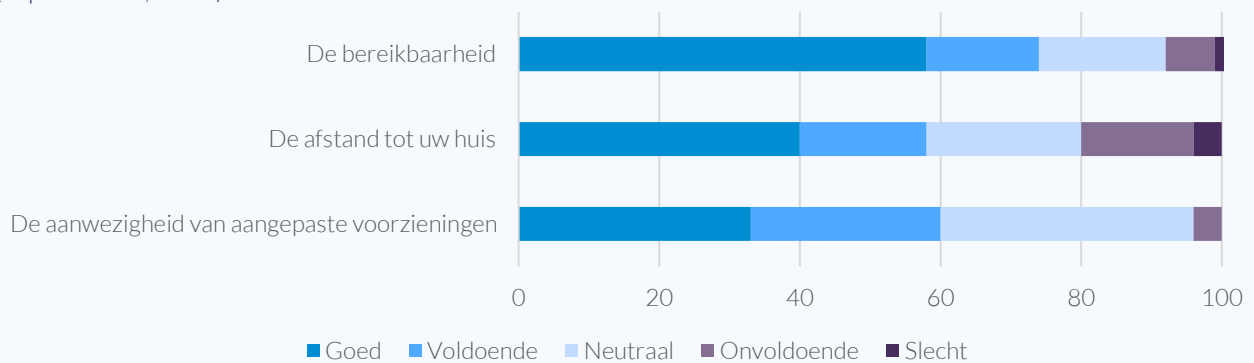
De ouders vulden deze vragen in voor diverse zwembaden in de gemeente Amsterdam. De meeste ouders hebben kinderen die (voor het laatst) zwemles hebben gevolgd in het Friendship Sports Centre (6), gevolgd door De Mirandabad (4), Noorderparkbad (4), Sloterparkbad (4) en Sportplaza Mercator (4). Andere benoemde baden zijn Bijlmersportcentrum, Marnixbad, AGO-zwembad Diemen en Zwembad de Werf. Een enkeling heeft ervaring met Sporthuis Abcoude en Sporthoeve Badhoevedorp.

Figuur 3.6 geeft weer hoe ouders de bereikbaarheid, de afstand en de aanwezigheid van voorzieningen in het zwembad beoordelen. Met bereikbaarheid bedoelen we hoe ouders naar het zwembad toe gaan, zoals met de fiets, het openbaar vervoer of de auto, en hoe lang zij hierover doen. Met afstand bedoelen we hoe ver het zwembad is verwijderd van hun huis.

Figuur 3.6

Tevredenheid ouders over het (laatste) zwembad waar het kind zwemles heeft gevolgd

(in procenten, n=45)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Meer ouders zijn tevreden over de bereikbaarheid van het zwembad dan over de afstand ernaartoe (figuur 3.6). Meer dan de helft (26 van de 45 ouders) vindt de bereikbaarheid ‘goed’. De afstand beoordelen achttien ouders als ‘goed’ en zeven als ‘onvoldoende’.

Van 51 ouders weten we de postcode. Daarmee hebben we gekeken of de ervaren afstand en bereikbaarheid van het zwembad verschillen naar stadsdeel. Vooral ouders die wonen in Amsterdam Noord, Amsterdam Nieuw-West en Amsterdam Zuid, beoordelen de bereikbaarheid van het zwembad als ‘goed’. In deze stadsdelen zijn ouders ook vaker positief over de afstand tot het zwembad.

Ouders uit de stadsdelen Amsterdam Centrum-Binnenstad, Amsterdam West, Amsterdam Oost en Amsterdam Zuid-Oost zijn meer verdeeld over de bereikbaarheid van het zwembad.

Uit de focusgroepen blijkt dat veel ouders langer moeten reizen voor aangepaste zwemlessen. Het aanbod is vaak niet in de buurt. Maar voor de meesten is afstand geen probleem, omdat het zwembad voor hen goed bereikbaar is. Dit komt vooral doordat zij een auto hebben.

Eén ouder ervaaarde de afstand tot het zwembad wel als een belemmering, zodanig dat het kind met zwemles is gestopt. Omdat deze ouder geen auto heeft, gingen zij met het openbaar vervoer. Maar omdat het kind vanwege een motorische beperking niet goed kan lopen, was de reis te vermoeiend:

‘Hij was er moe van. Hij kan er niet heen, dan zwemmen, en dan weer terug met het openbaar vervoer. Het is te ver voor hem.’

Over de aanwezigheid van aangepaste voorzieningen, zoals een tillift, een ruime omkleedruimte of rolstoeltoegankelijkheid, spreken ouders zich het minst sterk uit: ze beoordelen deze het vaakst als 'neutraal' (zestien ouders; zie figuur 3.6). Wat opvalt, is dat met name ouders van kinderen met een motorische beperking en ADHD vaker positief zijn over de aangepaste voorzieningen bij de zwemlesaanbieder (niet in figuur).

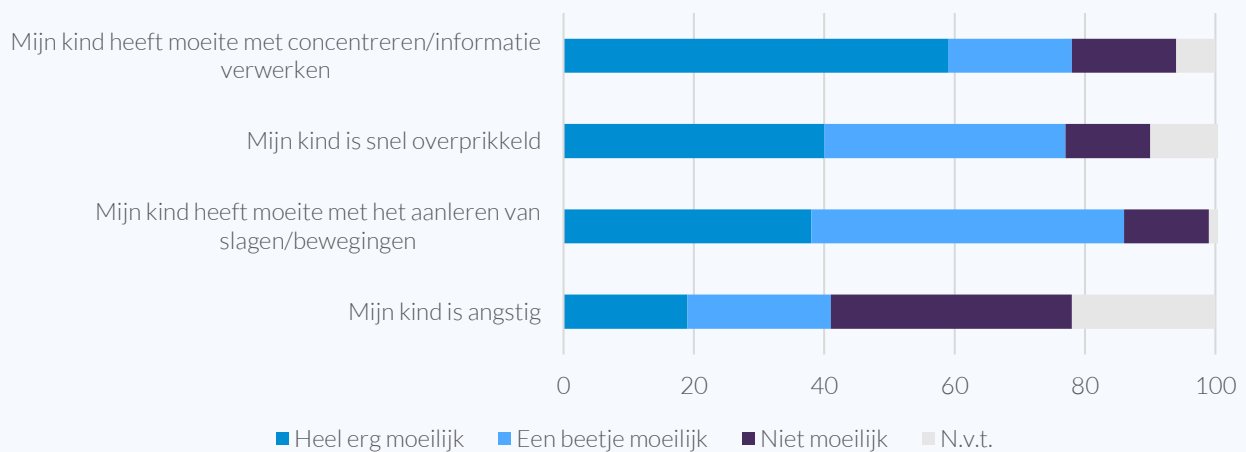
Aan de zeventien ouders van kinderen met een motorische beperking vroegen we welke voorzieningen belangrijk zijn bij het zwemmen. De meesten (11) vinden het belangrijk dat er een ruime omkleedruimte is. Een omkleedbrancard is voor vijf ouders belangrijk, een tillift en een verstelbare bodem voor vier ouders.

3.4 Persoonlijke belemmeringen

Sommige eigenschappen, zoals angst, snel overprikkeld raken of moeite hebben zich te concentreren, kunnen het voor kinderen lastig maken om te leren zwemmen. Wanneer zulke eigenschappen het zwemtraject in de weg staan, noemen we dit persoonlijke belemmeringen.

We vroegen aan alle ouders die meededen aan het vragenlijstonderzoek, ook als hun kind geen ervaring met zwemles heeft, in hoeverre hun kind persoonlijke belemmeringen ervaart om te leren zwemmen (figuur 3.7).

Figuur 3.7
Mate waarin persoonlijke eigenschappen het moeilijk maken om te leren zwemmen
 (in procenten, n=63)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Meer dan de helft van de respondenten noemt moeite hebben met concentreren en/of informatie verwerken als iets dat het 'heel erg moeilijk' maakt voor hun kind om te leren zwemmen. Daarnaast geeft iets minder dan de helft aan dat snel overprikkeld zijn en moeite hebben met het aanleren van slagen of bewegingen in

het water het leren zwemmen belemmert. Eén op de vijf ouders (12) stelt dat angst van het kind het 'heel moeilijk' maakt om te leren zwemmen.

3.5 Vrij zwemmen: ervaringen en behoeften

Voor bijna alle ouders geldt dat hun kind weleens vrij gaat zwemmen. Volgens slechts zeven ouders doet hun kind dit nooit. Met vrij zwemmen bedoelen we zwemmen in het algemeen, dus buiten zwemles of zwemmen bij een zwemvereniging om.

De kinderen die weleens vrij gaan zwemmen, doen dit meestal niet frequent. Volgens de helft van de ouders (30) zwemt hun kind een paar keer per jaar. Voor bijna één op de drie is dit een paar keer per maand en zes ouders geven aan dat hun kind één keer per week of vaker vrij gaat zwemmen.

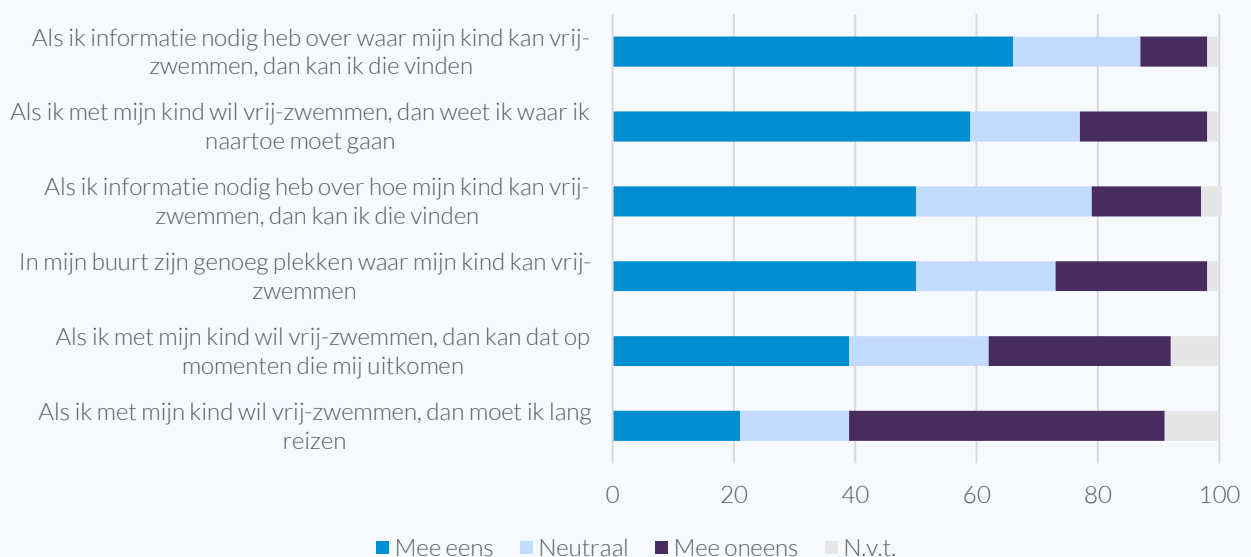
Ouders die weleens vrij zwemmen met hun kind, doen dit het vaakst in een regulier zwembad (35 van de 56 ouders). De overige ouders doen dit in een extra verwarmd bad (7), in een buitenbad (6) of in openbaar buitenwater, zoals een meer of de zee (8).

Ervaren mogelijkheden om vrij te zwemmen

Aan de 56 ouders waarvan het kind weleens vrij gaat zwemmen, vroegen we in hoeverre zij hiervoor voldoende mogelijkheden ervaren en of zij informatie over deze mogelijkheden weten te vinden. Dit deden we met zes stellingen (figuur 3.8).

Figuur 3.8
Ervaren mogelijkheden om vrij te zwemmen

(in procenten, n=56)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Informatie over waar het kind vrij kan zwemmen lijkt voor de meeste ouders goed vindbaar. Dit geldt vooral voor ouders die in Nederland zijn geboren (niet in figuur): ruim drie kwart van deze groep vindt informatie over waar het kind kan zwemmen goed vindbaar. Van de ouders met een migratieachtergrond kiest bijna twee derde hier voor 'neutraal'.

Informatie over hoe het kind vrij kan zwemmen, bijvoorbeeld samen met andere kinderen, lijkt iets minder toegankelijk. De helft van de respondenten weet deze informatie te vinden, tien ouders niet. Een kwart (14) vindt dat er onvoldoende plekken zijn waar hun kind vrij kan zwemmen.

Ook over de dagen en tijden van het vrij zwemmen lijken ouders relatief ontevreden: bijna één op de drie stelt dat het niet kan op de momenten die ze uitkomen (17 ouders).

Behoeften

We vroegen ouders op welke dagen en tijden zij het liefst zouden vrij zouden zwemmen met hun kind. Weekenddagen zijn het meest gewild: de helft van de 56 ouders die weleens vrij zwemmen met hun kind kiest de zaterdag (30) en/of de zondag (34). Een kleinere groep zou graag vrij zwemmen op woensdag (11) of op vrijdag (8).

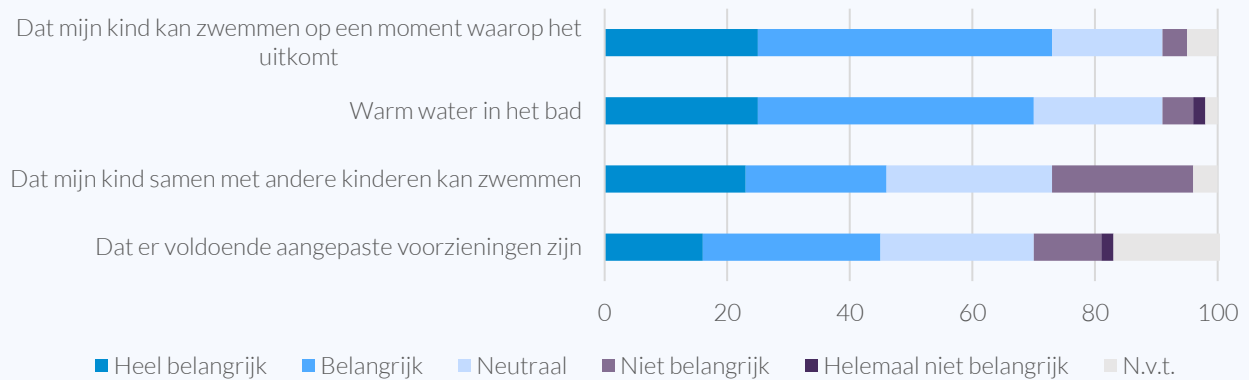
De voorkeuren voor tijdstippen zijn divers. Op maandag, dinsdag en donderdag kiezen alle ouders 15.00 of 16.00 uur. Op woensdag variëren gewilde tijdstippen van 11.00 tot 17.00 uur, op vrijdag gaat een duidelijke voorkeur uit naar de middag (van 14.00 tot 17.00 uur). Op weekenddagen heeft een deel van de ouders een voorkeur voor de ochtend, zwemt een deel graag 's middags en heeft een deel geen voorkeur.

We vroegen de ouders ook wat zij belangrijk vinden bij het vrij zwemmen voor hun kind (figuur 3.9).

Figuur 3.9

Behoeften bij het vrij zwemmen

(in procenten, n=56)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Ouders met ervaring met vrij zwemmen lijken het meeste waarde te hechten aan dat het kind kan zwemmen op een moment waarop het uitkomt: drie kwart vindt dit (heel) belangrijk. Ook heeft een groot deel behoefte aan warm water in het bad: 39 ouders vinden dit (heel) belangrijk. Dat het kind samen met andere kinderen kan zwemmen vinden ouders het vaakst 'niet belangrijk'.

Net als bij het beoordelen van de zwemlesaanbieder (figuur 3.6) zijn ouders het meest verdeeld over het belang van aangepaste voorzieningen in het zwembad tijdens het vrij zwemmen, zoals een tillift, verstelbare bodem of extra ruime omkleedruimte. Ook hier vinden met name ouders van kinderen met een motorische beperking voorzieningen belangrijk. Voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) en autisme zijn aangepaste voorzieningen vaker 'niet van toepassing'.

Eén op de drie ouders (19) geeft in een open antwoord aan dat er nog iets anders belangrijk is bij het vrij zwemmen voor hun kind. Vaak is dat dat het niet te druk is in het zwembad, dus niet te veel andere bezoekers, drukke lichten of muziek. Sommige ouders wensen goede begeleiding tijdens het zwemmen en anderen hebben behoefte aan lagere kosten voor het vrij zwemmen.

Ervaringen met het zwembad

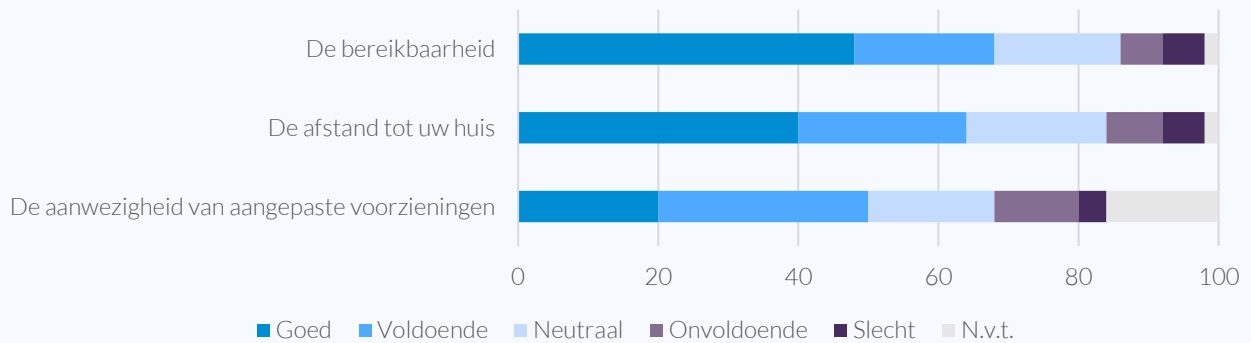
Van de 56 ouders die weleens vrij zwemmen met hun kind, doet een kwart dit het vaakst in De Mirandabad (15). Andere zwembaden die veel ouders noemen, zijn Sloterparkbad (4), Marnixbad (4) en Sportplaza Mercator (3). Voor één op de tien ouders geldt dat hun kind nooit vrij zwemt in een zwembad.

We vroegen de ouders wat zij vinden van het zwembad waar hun kind het vaakst vrij zwemt (figuur 3.10). Ouders van kinderen die nooit vrij zwemmen in een zwembad hebben deze vraag niet ingevuld.

Figuur 3.10

Tevredenheid over het zwembad waar het kind het vaakst vrij zwemt

(in procenten, n=50)

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Antwoorden op deze vraag zijn vergelijkbaar met de resultaten uit figuur 3.6, waar ouders het (laatste) zwembad beoordeelden waar hun kind zwemles volgde. Ook voor vrij zwemmen beoordelen ouders de bereikbaarheid het vaakst als 'goed' en de aanwezigheid van aangepaste voorzieningen het minst vaak.

Van 51 ouders konden we met hun postcode de ervaren afstand en bereikbaarheid vergelijken naar stadsdeel. Ouders die in Amsterdam Centrum-Binnenstad, Amsterdam West, Amsterdam Nieuw-West en Amsterdam Zuid wonen, beoordelen zowel de afstand tot als de bereikbaarheid van het zwembad vaker positief.

De ervaringen van ouders die wonen in Amsterdam Oost zijn het meest verdeeld. Een deel van deze ouders beoordeelt de afstand en bereikbaarheid als 'goed' of 'voldoende', maar een vergelijkbaar deel vindt deze 'onvoldoende' of 'slecht'.

Ervaringen van zwemlesaanbieders

Dit hoofdstuk gaat over het zwemlesaanbod dat zwemlesaanbieders in Amsterdam voor kinderen met een beperking hebben, wat de kosten en baten daarvan zijn en welke belemmeringen en kansen zij ervaren.

4.1 Type aanbod

Alle zestien zwemlesaanbieders hebben aanbod voor kinderen met een beperking (gehad). Voor een enkele aanbieder geldt dat er op het moment van het gesprek geen kinderen met een beperking in een lestraject zaten omdat er geen vraag naar was.

Bij dertien zwemlesaanbieders zijn alle kinderen met een beperking welkom. Zij stemmen het aanbod af op de behoeftes. Drie aanbieders hebben hun doelgroep meer gespecificeerd, bijvoorbeeld omdat zij geen een-op-een-les aanbieden, omdat het zwembad niet rolstoeltoegankelijk is of omdat er geen tillift aanwezig is.

Het type zwemlesaanbod is zeer divers (zie tabel 4.1). Negen aanbieders hebben aanbod dat speciaal voor kinderen met een beperking is. Dit kunnen kleinere groepen, privélessen of lessen waarbij begeleiders het water mee ingaan zijn. Het verschilt per aanbieder of zij ook regulier aanbod hebben waar kinderen met een beperking aan mogen deelnemen.

Eén aanbieder heeft enkel aanbod voor kinderen met een beperking. Zeven aanbieders hebben alleen lessen die toegankelijk zijn voor iedereen, waaraan kinderen met een beperking kunnen deelnemen. Dit kunnen grote groepen zijn, maar ook kleinere groepen, privélessen of lessen waarbij begeleiders het water mee ingaan.

De lessen duren 25 minuten tot een uur. De reguliere zwemlessen duren veelal een uur, maar de zwemlessen specifiek voor kinderen met een beperking duren maximaal drie kwartier. De lessen vinden vooral aan het einde van de middag en begin van de avond plaats. Ook zijn er veel lessen in de weekenden, op zaterdag de hele dag door en op zondag alleen in de ochtend en middag.

De instructeurs die de zwemlessen geven, hebben allemaal zeer verschillende achtergronden. Bij één zwemschool en twee verenigingen komt het voor dat instructeurs geen opleiding hebben gevolgd voor het geven van zwemles, maar lesgeven vanuit jarenlange ervaring (met kinderen met een beperking).

Instructeurs die wel een opleiding hebben gevolgd, hebben veelal de reguliere opleiding tot zweminstructeur gedaan. Die hebben zij aangevuld met cursussen,

workshops of trainingen, bijvoorbeeld van opleidingsinstituut ENVOZ of vanuit keuzevakken op het CIOS of de ALO in lesgeven aan kinderen met een beperking. Sommigen nemen relevante ervaring mee vanuit (eerdere) banen, zoals de gehandicaptenzorg.

Niet alle zwemlesaanbieders hebben een wachtlijst. Vijf zwemlesaanbieders hebben geen wachtlijst voor kinderen met een beperking of voor het aanbod in kleine groepen. Redenen daarvoor zijn een vermoeden dat ouders het aanbod niet vinden en dat er veel verloop is in de lessen. Twee aanbieders hebben geen idee of er een wachtlijst is.

Negen aanbieders hebben wel een wachtlijst. Drie van hen geven aan niet te weten hoe lang die is, omdat de doorlooptijd voor de kinderen sterk verschilt of omdat alle aanmeldingen via het JFSCA lopen. De andere zes geven aan dat de wachtlijst maximaal een maand tot ongeveer een jaar is of dat er negen tot veertig kinderen op de wachtlijst staan. Wat opvalt is dat geen enkele aanbieder noemt dat zij kinderen op de wachtlijst doorverwijzen naar andere aanbieders.

4.2 Kosten

In tabel 4.1 staat een overzicht van de kosten die zwemlesaanbieders maken. Deze lopen sterk uiteen, vooral voor het badwater dat zij huren. Ook hebben enkele aanbieders geen personeelskosten, omdat vrijwilligers de lessen geven. Op de overige kosten, de 'overheadkosten', kunnen we niet goed zicht geven, omdat de meeste aanbieders deze niet wisten te benoemen.⁴

De kosten voor badwater lopen uiteen van 30 euro per uur voor een deel van het bad tot 250 euro per uur. Het komt voor dat de kosten per dag verschillen, bijvoorbeeld op zaterdag 220 euro per uur en op woensdag 140 euro per uur. De personeelskosten liggen voor de meeste aanbieders tussen 30 en 40 euro per uur, al hadden niet alle aanbieders daar zicht op. Drie aanbieders werken met vrijwillige instructeurs en hebben daardoor geen personeelskosten.

Hoewel de overheadkosten niet of lastig te benoemen zijn, konden meerdere aanbieders wel vertellen wat daaronder valt. Het gaat dan om kosten voor de administratie/receptie, schoonmaakkosten, systeemkosten en kosten voor materialen voor de zwemles, overleggen, opleiding van zwemlesinstructeurs en het lidmaatschap van de KNZB.

⁴ Hoewel we voor de interviews aankondigden dat we (ook) naar de kosten zouden vragen, wisten meerdere aanbieders deze niet te noemen. Doordat ze deze niet paraat hadden of doordat ze er zelf geen zicht op hadden. Dit betekent dat er gaten zijn in de informatie die we hierover kunnen presenteren.

Tabel 4.1**Overzicht van kosten per zwemlesaanbieder***

(n=16)

Badwater	Personeelskosten	Overheadkosten
Doordeweeks €140 p/u	€35 p/u excl. btw	10% van kosten
Weekend €220 p/u		
?	€35 p/u excl. btw	?
€100 p/u	?	?
?	?	?
€120 p/u		
Gebruikt een kwart, dus €30 p/u	€30 p/u	?
Eigen bezit	€40 p/u	?
€100 p/u	€3000 per maand	?
€250 p/u		
€40 p/u voor één baan	€40 p/u	?
€93 p/u	€0	?
?	€35 p/u	?
?	?	?
?	€0	?
€150 p/u	€35 p/u	?
?	?	?
€15.000-20.000 per jaar	€0	?
€40 p/u	?	?

Bron: Interviews onder zwemlesaanbieders met aanbod voor met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

* Een vraagteken betekent dat de zwemlesaanbieder de kosten niet wisten te benoemen tijdens het interview.

4.3 Gehanteerde lestarieven

In tabel 4.2 staat een overzicht van alle lesgelden per lessoort, specifiek voor kinderen met een beperking en voor reguliere zwemlessen. Over het algemeen liggen de tarieven voor zwemles specifiek voor kinderen met een beperking hoger dan de reguliere lesgelden.

Het lesgeld dat aanbieders vragen varieert voor privélessen van 22,50 tot 100 euro per les. Voor ander specifiek aanbod, waar de groepen kleiner zijn of bijvoorbeeld begeleiders mee het water in gaan, variëren de tarieven van 8,40 tot 36,50 euro per les.

Tabel 4.2**Gehanteerde zwemlestarieven voor verschillende lestypen per zwemlesaanbieder**

(n=16)

Groepsgrootte per aanbieder		Prijs*
<i>Aanbod voor iedereen</i>		
1	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-5 max., 45 min. ○ Privés, 30 min. ○ Reguliere les, 60 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €21 per les > €30 per les > €17,25 per les
2	<ul style="list-style-type: none"> ○ Reguliere les, max. 8, 45 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €12,50 per les
3	<ul style="list-style-type: none"> ○ Groep van 6 incl. begeleider, 30 min. ○ Privés, 30 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €19,50 per les > €100 per les
4	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-6, 60 min. ○ Privés, 45 min. ○ Reguliere les, max. 12, 45 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €146 per maand > € onbekend > €56,30 per maand
5	<ul style="list-style-type: none"> ○ Reguliere les, 60 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €100 per kwartaal
6	<ul style="list-style-type: none"> ○ Reguliere les, 60 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €80 per blok (drie blokken per jaar)
7	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-4 max., 50 min. ○ Privés, 25 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €32 > €30
<i>Specifiek voor kinderen met een beperking, deelname in regulier aanbod mogelijk</i>		
8	<ul style="list-style-type: none"> ○ Groep van 8-10 incl. begeleider, 30 min. ○ Reguliere les, 30 min. tot 45 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €17,95 per les > €17,85 of €26,77 per les
9	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-1 of 1-op-4 max., 45 min. ○ Reguliere les, 45 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €22,50 per les, €900 per jaar via JFSCA > €9,25 per les
10	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-4 max., 45 min. of 60 min. ○ 1-op-2, 45 min. of 60 min. ○ Privés, 30 min. of 45 min. ○ Reguliere les, 30 min. of 45 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €24 of €33 per les > €35 of €44 per les > €45 of €58 per les > €9,50 of €13,50 per les
11	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-6 max. incl. begeleider, 30 min. ○ Reguliere les, 45 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €8,40 per les > €17,25 per les
<i>Specifiek voor kinderen met een beperking, deelname in regulier aanbod onbekend</i>		
12	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-1, 30 min. ○ Reguliere les, max. 1-op-3, 30 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €33,75 per les, €900 per jaar via JFSCA > €22,50 excl. btw
<i>Specifiek voor kinderen met een beperking, niet in regulier aanbod</i>		
13	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-1 of 1-op-2, 30 min. ○ Reguliere les, max. 8, 45 min. of 60 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €900 per jaar via JFSCA > €53,64 of €66,56 per maand
14	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-4, 45 min. ○ Reguliere les 	<ul style="list-style-type: none"> > €22,50 per les, €900 per jaar via JFSCA > €363 per jaar, 1 keer in de week
15	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-3, 30 min. ○ Reguliere les, 45 min. 	<ul style="list-style-type: none"> > €53 per maand > €53 per maand
<i>Enkel aanbod voor kinderen met een beperking</i>		
16	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1-op-4 max., 45 min. ○ Privés 	<ul style="list-style-type: none"> > €27,50 per les > Tarief onbekend

Bron: Interviews onder zwemlesaanbieders met aanbod voor met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Sommige aanbieders hebben de leselden per maand of kwartaal met ons gedeeld. Wij hebben deze prijzen waar mogelijk omgerekend per les. Niet voor alle aanbieders was de hiervoor nodige informatie beschikbaar.

4.4 Ervaringen met het JFSCA

Negen aanbieders die we spraken zijn bij het JFSCA aangesloten, waardoor ouders financiële hulp krijgen bij het betalen van les gelden. Hoewel het JFSCA vanaf 2023 mag bepalen hoeveel financiering nodig is, hanteren zij nog steeds een maximum van 900 euro voor groepslessen en 1.350 euro voor individuele lessen. Hiermee kunnen zij binnen het door de gemeente beschikbaar gestelde totaalbudget van 60.000 euro zoveel mogelijk kinderen helpen.

Vier zwemlesaanbieders geven aan dat wat zij van JFSCA ontvangen, niet voldoende is. Eén aanbieder is daarom gestopt met de JFSCA-vergoedingen. Een andere vertelt hierdoor de lessen voor kinderen met een beperking (binnenkort) te moeten stoppen: 900 euro per kind per jaar is niet voldoende kostendekkend. Meerdere aanbieders vertellen dat ouders geen eigen bijdrage mogen betalen als zij via het JFSCA zwemles financieren.

Weer een andere aanbieder die aangeeft dat de vergoedingen niet kostendekkend zijn, vertelt over hun werkwijze met JFSCA:

'Wij hebben niet berekend hoeveel het zou moeten kosten. Wij hebben aan JFSCA gevraagd hoeveel geld stellen jullie beschikbaar? En op basis daarvan hebben wij gekeken oké hoeveel tijd kunnen wij eraan besteden dat we zeggen dit past binnen de doelstellingen van het centrum.'

Deze doelstellingen zijn onder andere dat kinderen hun zwemdiploma behalen. Doordat kinderen met een beperking daar vaak meer lessen voor nodig hebben dan andere kinderen, is de vergoeding vanuit het JFSCA, mede door de aanpak van de aanbieder, niet aangepast op de kosten die zij maken.

Ook valt de vergoeding van het JFSCA soms lager uit doordat ouders niet altijd aangeven dat hun kind een beperking heeft, waardoor zij de reguliere vergoeding van het JFSCA ontvangen. Dat is met 720 euro minder dan de vergoeding voor kinderen met een beperking:

'Die kosten dekken niet altijd. Daar moet ik eerlijk in zijn. Omdat ouders vaak niet opgeven bij JFSCA dat het kind niet mee kan [vanwege een beperking], of niet makkelijk mee kan in een gewone groep, waardoor het langer duurt dan de kosten dekken die JFSCA biedt. Die betalen omgerekend 14 maanden [lesgeld]. Als ouders aangeven dat er iets is met hun kind is, is dat iets meer. Maar dat is veel meer geregeld. Want dan moeten wij weer contact leggen met JFSCA om aan te geven van: "ja sorry we redden het niet binnen die termijn". Dus ja, soms zijn dat kosten die wij dan zelf op ons nemen.'

Het lijkt erop dat niet alle ouders weten dat die hogere vergoeding er is en dat ze daarom niet bij het JFSCA melden dat hun kind een beperking heeft.

4.5 Knelpunten en kansen

Zwemlesaanbieders ervaren meerdere belemmeringen bij het aanbieden van zwemles voor kinderen met een beperking. Een van de meest genoemde is het tekort aan (geschoold) personeel/vrijwilligers. Dit is niet specifiek voor kinderen met een beperking, maar geldt voor zwemles in het algemeen. Een aanbieder vertelt dat dit mogelijk komt vanwege het lage salaris voor de functie, waardoor voor velen de functie van zweminstructeur een bijbaan is.⁵ Daarnaast is er een gebrek aan personeel met kennis over zwemles geven aan kinderen met een beperking en is er geen tot beperkte scholing voor beschikbaar.

Ook de kosten van zwemles (voor kinderen met een beperking) vormen een belemmering. Aanbieders geven aan dat het zwemwater erg duur is. Deze belemmering werkt twee kanten op. Ten eerste maakt dit de zwemlessen voor kinderen met een beperking erg duur. De kinderen zwemmen in kleine groepjes, dus de kosten worden over minder kinderen verdeeld dan bij het reguliere aanbod.

Ten tweede geven meerdere zwemlesaanbieders aan de hoge lesrijzen lastig te vinden. Ze schamen zich voor het bedrag dat ze vragen of hebben het idee dat veel ouders het niet kunnen betalen: **'Ik geef ook niet graag privéles omdat ik het verschrikkelijk vind om dit soort bedragen te vragen'**. Een andere aanbieder zegt daarover: **'Het motto is alle kinderen gelijke kansen, maar op dit moment is dat bij lange na niet.'** Aanbieders geven aan deze tarieven wel te hanteren om financieel uit te komen.

Als oplossingen dragen zwemlesaanbieders aan: gratis zwembadwater vanuit de gemeente, een hogere vergoeding vanuit het JFSCA of het verenigingsstarief voor zwembadwater hanteren voor de zwemlessen voor kinderen met een beperking. Een aanbieder geeft aan:

'Dat er financieel iets moet gebeuren, dat staat buiten kijf. Deze kinderen vallen al zo tussen wal en schip. Het hele schoolzwemmen is al sowieso weg. Dat is alleen voor kinderen die op het speciaal onderwijs zitten. Maar deze kinderen [die ik lesgeef] zitten al vaak niet eens op het speciaal onderwijs maar zitten op een dagverblijf. [...] En de ouders zijn vaak ook laaggeletterd en financieel hebben ze het slecht. Ja, ik vind dat er veel meer aan gedaan moet worden, financieel. Zeker vanuit de gemeente. Of ze moeten gaan denken aan het subsidiëren van baduur, dat zou ook nog kunnen. En dan kan ik die mensen ook een beetje een lagere prijs geven. Maar nou moet het eerst uit allerlei potjes komen en dan gaan ze bij mij de hoogste prijs rekenen. Snap je wat ik bedoel? Het is zo het paard achter de wagen spannen.'

Daarnaast ervaren de zwemlesaanbieders in de gemeente een gebrek aan zwembadwater. Doordeweeks zijn de zwembaden vol op de populaire tijden (aan het einde van de middag en begin van de avond). Een mogelijke oplossing die een

⁵ Dit is een breder gedeeld aandachtspunt: zie Van der Meijde et al. (2021), De Vries (2021) en Vollebregt (2023).

aanbieder aandraagt, is om na schooltijd zwembadwater te gebruiken van scholen met een eigen zwembad.

Een overige belemmering die aanbieders noemen, is het bereiken van ouders van kinderen met een beperking. Het aanbod is beperkt bekend. Daarnaast is er volgens aanbieders niet altijd voldoende bewustzijn van hoe belangrijk zwemles is voor kinderen.

Mogelijke oplossingen zijn het aanbieden van informatie per zwembad: welke aanbieders hebben daar welk aanbod? Maar ook het promoten van de mogelijkheden bij 'de start van de keten', zoals op consultatiebureaus, of groepsgewijs werken, bijvoorbeeld vanuit het onderwijs of de opvang.

Tot slot vormt de grote hoeveelheid prikkels voor kinderen met een beperking in de zwembaden een belemmering. Hier noemen de zwemlesaanbieders geen oplossingen voor.

Ervaringen van andere gemeenten

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe vijf andere gemeenten ervoor zorgen dat zwemlessen voor kinderen met een beperking (financieel) toegankelijk zijn. We benoemen per gemeente welk beleid zij voeren en welke successen en belemmeringen hierbij spelen.

5.1 Gemeente 1

In deze gemeente is het streven dat alle kinderen met en zonder een beperking de basisschool met een A-diploma verlaten. In de gemeentebaden biedt de gemeente zwemles aan voor kinderen met een beperking. Het is zwemles op maat en gaat voornamelijk om zwemveiligheid. Dit gebeurt in groepen van maximaal vijf en minimaal twee kinderen. Dit bieden zij aan voor hetzelfde tarief als de reguliere zwemlessen.

Er is ook een financiële regeling voor kinderen met een beperking vanaf 5 jaar uit gezinnen met een laag inkomen. Deze regeling geldt alleen voor het gemeentelijke zwemaanbod, niet voor de commerciële zwempartijen. Ook wordt op enkele scholen in het speciaal basisonderwijs schoolzwemmen aangeboden. Ook deze lessen, inclusief het vervoer, financiert de gemeente.

De gemeente heeft het VN-Verdrag Handicap ondertekend. Ze heeft beleid voor fysieke en sociale toegankelijkheid van openbare accommodaties.

Er is in de gemeente meer vraag naar zwemles voor kinderen met een beperking dan het aanbod aankan: er zijn wachtlijsten. Dit geldt ook voor de reguliere zwemlessen en is dus niet uniek voor de zwemlessen voor kinderen met een beperking. Dit komt door een gebrek aan zweminstructeurs.

De respondent is te spreken over de wijze waarop de zwemlessen voor kinderen met een beperking zijn georganiseerd, omdat de gemeente meent het merendeel van de kinderen te bereiken. Ouders kunnen op één duidelijke plek terecht voor informatie over de zwemles: de informatievoorziening loopt via de website van de gemeente. Daarnaast is het aanbod te vinden op de website van Uniek Sporten.

5.2 Gemeente 2

In deze gemeente loopt een pilot waarin op enkele scholen in het speciaal onderwijs zwemles wordt aangeboden. Dit wordt bekostigd vanuit de gelden van het sportakkoord van de gemeente. De respondent vertelt dat het effect van schoolzwemmen op het speciaal onderwijs groter is dan op het regulier onderwijs,

omdat er relatief meer kinderen zonder zwemdiploma op school zitten. Per twaalf kinderen staan er twee instructeurs op de kant.

De gemeente voert momenteel een inventarisatie uit onder de scholen in het speciaal onderwijs om onder andere te achterhalen hoeveel leerlingen zonder zwemdiploma of zwemvaardigheid ze kunnen bereiken, hoeveel badwater daarvoor beschikbaar is, welke regelingen de gemeente al kent voor zwemles voor kinderen met een beperking en wat per school de werkzame principes zijn in het aanbieden van schoolzwemmen.

Ook kijkt de gemeente vanuit welke domeinen ze de financiering van de zwemlessen via de scholen straks kan regelen. Dit hoeft niet enkel vanuit het sport en beweegdomein, maar kan ook vanuit gezondheid of jeugdhulp.

De gemeente heeft verscheidene financiële regelingen. Zo is er ondersteuning via Stichting Leergeld, maar is het ook mogelijk de zwemlessen te bekostigen vanuit jeugdhulpgelden, als er sprake is van privéles om de zelfstandigheid van een kind te bevorderen.

Als succesfactor omschrijft de respondent dat alle betrokkenen het belang inzien van meewerken en veel enthousiasme hebben: de scholen, verscheidene instanties maar ook de gemeente. Scholen zijn enthousiast om meer aan de gezondheid van de kinderen te werken. Knelpunten zijn het vervoer van en naar de zwemlessen en een tekort aan zwembadwater na schooltijd. Daar heeft de gemeente nog geen oplossingen voor gevonden.

5.3 Gemeente 3

In deze gemeente worden kinderen met een beperking vooral bereikt via het speciaal onderwijs. Alle scholen in het speciaal onderwijs bieden schoolzwemmen aan in het curriculum. Dit betaalt de gemeente. Jaarlijks maakt ze hier ongeveer 1,8 miljoen euro voor vrij. Ouders hoeven geen bijdrage te betalen.

Er is volgens de respondent ruimte in het speciaal onderwijs om schoolzwemmen aan te bieden omdat zij minder sterk vastzitten aan een curriculum dan het regulier onderwijs. In het speciaal onderwijs is ruimte voor een derde moment lichamelijke opvoeding in de week, en het zwemmen past bij vakken als zelfredzaamheid.

Er is veel differentiatie in het zwemlesaanbod. Klassen gaan in groepen van vijf of zes kinderen uiteen, gebaseerd op niveau. De zwemonderwijzers zijn in dienst van de gemeente en krijgen jaarlijks bijscholing gericht op lesgeven aan kinderen met een beperking. Op een enkele school geven vakleerkrachten de zwemles. Zij krijgen dan ondersteuning van zwemonderwijzers.

Voorheen regelde de gemeente het vervoer met taxi's. Inmiddels is er een speciale bus voor beschikbaar. Deze is aan te passen aan het aantal rolstoelplekken dat nodig

is, tot een maximum van vijftien. Dit heeft de gemeente geregeld via een Europese aanbesteding voor zwemvervoer.

Voor gezinnen met een lager inkomen is er een pas die de zwemlessen volledig vergoedt. Deze zwemlessen kunnen van de gemeente, een vereniging of een particuliere zwemschool zijn. Particuliere zwemscholen moeten wel 20 procent van de winst afstaan om aan de pas te mogen deelnemen. Dit willen zij vaak niet.

De respondent is zeer te spreken over het schoolzwemmen, omdat de gemeente op deze manier alle kinderen met een beperking in het speciaal onderwijs bereikt. De ervaring leert, aldus de respondent, dat ze kinderen met een beperking niet altijd bereiken als ouders aan zet zijn, door een tekort aan financiën, vervoer of tijd.

Een van de knelpunten is de beschikbare tijd in het onderwijs. Niet alle scholen willen evenveel tijd vrijmaken voor de zwemlessen. Daarnaast is het gebrek aan professioneel opgeleide zweminstructeurs een belemmering, doordat in de opleiding tot zweminstructeur kennis over zwemlessen voor kinderen met een beperking ontbreekt. De gemeente heeft daar zelf dus op ingezet.

5.4 Gemeente 4

De doelstelling van deze gemeente is dat 95 procent van de kinderen de basisschool verlaat met een A-diploma. Het aanbod voor kinderen met een beperking heeft ze opgezet via een maatjessysteem. Kinderen met een beperking zwemmen een half uur met een maatje. Dit kan een ouder zijn of iemand van stichting MEE. Daarnaast staat een zweminstructeur op de kant.

Deze lessen zijn toegankelijk voor alle kinderen met een ontwikkelingsleeftijd van 4 jaar of ouder. De lessen zijn op woensdag- en zaterdagmiddag en kosten 5,30 euro per half uur. Deze prijs is evenredig aan die van de reguliere lessen van drie kwartier.

De maatjes volgen één of twee keer per jaar een bijscholing georganiseerd door de lokale coördinator van de gemeente. De maatjes bespreken waar ze tegenaan lopen en gaan het water in om specifieke elementen van de zwemles te doorlopen.

Voor de coronaperiode was er een terugkomdag voor kinderen die hun zwemdiploma gehaald hebben. Dat ging om een uur in het water: 20 minuten zwemles, 20 minuten sport en spel en 20 minuten vrij zwemmen. Deze terugkomdag is vervallen, maar er zijn plannen deze weer te organiseren.

Op enkele scholen in het speciaal onderwijs is er zwemles. De schooldirecteuren van die scholen hebben dit geïnitieerd. De financiering komt vanuit de gemeente.

De informatievoorziening gaat via de website van de gemeente en stichting MEE. Dit is volgens de respondent voldoende, want de zwemlessen zitten vol. Er is een lange wachtlijst. Er staan niet veel kinderen op, maar de wachttijd is lang omdat de

doorloop van kinderen lang duurt. Ook komen veel kinderen bij de zwemles terecht via mond-tot-mondreclame. Uitbreiding van de lessen is lastig vanwege een gebrek aan beschikbaar zwemwater en maatjes.

Daarnaast is het mogelijk om financiële ondersteuning te krijgen met hulp van Stichting Leergeld en heeft de gemeente een project waarbij ze alle zwemlessen bekostigt tot en met diploma A. Dit is een regeling voor alle kinderen in de gemeente uit een gezin met een laag inkomen.

Met die financiële ondersteuning is het eigenlijk niet toegestaan gebruik te maken van het gemeentelijke aanbod. Kinderen die gebruik maken van deze regeling moeten zwemles volgen bij een zwemvereniging. Maar voor kinderen met een beperking maakt de gemeente een uitzondering, vanwege de kennis en kunde die binnen het gemeentelijke aanbod aanwezig is.

Als succesfactor noemt de respondent de deskundigheid en ervaring die aanwezig zijn bij de zwemlessen. Dit is een cruciale factor:

'Ja toch wel de deskundigheid, ervaring. Dat is het allerbelangrijkste en je hoort het ook terug vanuit de ouders: geweldig hoe jullie dit doen en je hebt mij de ogen laten openen. Dat is vaak de manier waarop je met een kind omgaat, dus die professionaliteit, de ervaring, maar ook het kunnen inleven in de problematiek bij het kind. Ja, dat is gewoon super belangrijk. Dat is eigenlijk het allerbelangrijkste om goed contact te krijgen met het kind en als je goed contact hebt, dan kun je daar heel veel mee.'

Knelpunten in de aanpak ziet de respondent niet echt. In het verleden waren ze minder streng op wie er met de zwemlessen mee mochten doen. Dat kwam de kwaliteit van de zwemlessen niet ten goede. Tegenwoordig vindt er eerst een gesprek plaats met de coördinator om te kijken of een kind kan deelnemen aan de lessen, bijvoorbeeld of het mogelijk is voor het kind om goed een les te volgen. Daarnaast komt het sporadisch voor dat een maatje geen affiniteit met de doelgroep heeft. Dan moet er een nieuw zwemmaatje gezocht worden.

5.5 Gemeente 5

In deze gemeente beheren drie verschillende exploitanten alle baden. Zij verzorgen het programma in de zwembaden. De gemeente heeft afspraken gemaakt met de exploitanten. Zo heeft zij een aantal uren 'doelgroepzwemmen' ingekocht. Hier valt onder andere de zwemles voor kinderen met een beperking onder.

Uit een tussenevaluatie van het zwembeleid bleek dat zwemles voor kinderen met een beperking nog te weinig aandacht kreeg. Hierop zijn in de gemeente twee projecten gestart. Stichting MEE heeft de rol gekregen om met de exploitanten te kijken waar ze extra aanbod kunnen creëren. Daarnaast verwijzen zij als bemiddelaar kinderen met een beperking door naar het aanbod.

Ook is een project opgestart voor deskundigheidsbevordering van de zweminstructeurs. In samenwerking met Stichting MEE heeft de gemeente een cursus opgezet met zowel praktijk- als theoretische onderdelen. Alle zwembadexploitanten hebben hieraan deelgenomen.

In de gemeente wordt op het speciaal onderwijs ook schoolzwemmen aangeboden. Kinderen krijgen in twee schooljaren zwemles. De gemeente is aan het kijken naar mogelijkheden om dit uit te breiden; er is overdag nog veel zwembadwater beschikbaar.

Er is ook een financiële regeling voor gezinnen met een laag inkomen beschikbaar, met een vergoeding van 500 à 600 euro tot en met het A-diploma.

Als succesfactor wijst de respondent naar de vindbaarheid van de zwemlessen via stichting MEE en de gezamenlijke aanpak, met korte lijnen en veel afstemming tussen betrokken partijen:

'Wat ik sterk vind is de structuur zoals wij hem hebben opgezet, want het komt niet allemaal uit de lucht vallen, hè? We hebben een beleidskader zwemmen. Daar doen we dan onderzoek naar. Komt een tussenevaluatie, daar komen dan die knelpunten uit naar voren. Die bespreken we dan weer met alle belangengroepen die daarbij betrokken zijn. Daar gaan we een plan van aanpak op maken.'

Ook noemt de respondent dat er een wethouder is die veel prioriteit geeft aan mensen met een beperking. Dat bevordert de aandacht die er voor het onderwerp is in de gemeente.

Als knelpunten noemt de respondent dat er te weinig aanbod is, vrij weinig informatievoorziening, hoge kosten en lange wachtlijsten voor de zwemlessen. Er zijn naar aanleiding van de tussenevaluatie stappen gemaakt in het aanbod van zwemles voor kinderen met een beperking, maar er zijn praktische limieten aan de mogelijkheden van de gemeente. Ze moeten keuzes maken om de aandacht voor verscheidene doelgroepen in balans te krijgen.

Daarnaast is een dilemma dat het voor exploitanten financieel minder aantrekkelijk is om voor deze kinderen zwemaanbod te creëren, vanwege de kleine groepen en omdat er een zweminstructeur nodig is met deskundigheid.

5.6 Verschillen en overeenkomsten

Er zijn tussen de vijf gemeenten diverse verschillen in hoe zij ervoor zorgen dat zwemlessen voor kinderen met een beperking (financieel) toegankelijk zijn. Maar er zijn ook twee belangrijke overeenkomsten: alle gemeenten hebben financiële regelingen voor gezinnen met een laag inkomen en in alle gemeenten wordt schoolzwemmen op het speciaal onderwijs aangeboden.

De mate waarin schoolzwemmen wordt aangeboden verschilt wel. Alleen in gemeente 3 is dit op alle scholen. Het lijkt een veelbelovende manier om kinderen met een beperking goed te bereiken en er is veel animo voor. Gemeente 2 en 5 zijn namelijk aan het kijken hoe ze dit aanbod kunnen uitbreiden.

Maar deze oplossing kent ook belemmeringen. Vervoer van de school naar het zwembad is niet eenvoudig en scholen moeten hier tijd voor vrijmaken in het curriculum. Kinderen met een beperking uit het regulier onderwijs worden hier niet mee bereikt.

Het grootste verschil tussen de vijf gemeenten en Amsterdam lijkt de aanwezigheid van gemeentelijk aanbod. Twee gemeenten hebben, naast schoolzwemmen, gemeentelijk aanbod voor kinderen met een beperking. Dit heeft als voordeel dat zij de prijs voor de lessen laag kunnen houden. In gemeente 5, waar de zwembaden extern geëxploiteerd worden, zijn de hoge kosten voor de aanbieders juist een probleem.

Dit is voor het merendeel van de baden in Amsterdam ook het geval. Het is voor deze externe partijen minder aantrekkelijk om voor kinderen met een beperking zwemaanbod te verzorgen, omdat dit vanwege de vaak kleine groepen en een zweminstructeur met deskundigheid hogere kosten meebrengt.

Ondanks de onderlinge verschillen zijn alle gemeenten redelijk tevreden over hun aanpak. Maar er lijkt geen gouden oplossing te zijn die alle belemmeringen wegneemt. Elke gemeente ervaart in meer of mindere mate dezelfde belemmeringen als de gemeente Amsterdam: een zoektocht naar zwemwater, wachtlijsten en het idee niet alle kinderen met een beperking in de gemeente te bereiken.

Conclusies & aanbevelingen

Dit onderzoek gaat over de vraag naar en het aanbod van zwemles voor kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. In dit hoofdstuk presenteren we de conclusies uit de deelonderzoeken onder ouders, zwemlesaanbieders en andere gemeenten. Daarmee beantwoorden we de vijf vragen die in dit onderzoek centraal staan. We sluiten af met aanbevelingen om het zwemlesaanbod voor kinderen met een beperking in Amsterdam beter te organiseren en financieren.

6.1 Ervaringen van ouders

In deze paragraaf geven we antwoord op de eerste drie onderzoeksvragen:

- In hoeverre hebben ouders van kinderen met een beperking behoefte om hun kind deel te laten nemen aan zwemles en zwemdiplomatrajecten?
- Wat zijn hun wensen, behoeften en belemmeringen als het gaat om financiële, informatie-, praktische en sociale toegankelijkheid?
- In hoeverre zijn ouders tevreden over de mogelijkheden voor hun kind om vrij te zwemmen na het behalen van hun zwemdiploma?

We baseren ons hiervoor op een vragenlijst die 63 ouders hebben ingevuld en drie aanvullende groeps gesprekken met elf van hen. Doordat dit maar een klein deel is van de ouders met kinderen met een beperking, kan het zijn dat we onderwerpen of ervaringen hebben gemist. Wel geven de resultaten uit dit onderzoek goede inzichten om het zwemlesaanbod in de stad verder te verbeteren. Ook passen de bevindingen bij wat we weten uit landelijke onderzoeken onder ouders van kinderen met een beperking (Hilhorst, 2021; Van der Meijde et al., 2021).

Uit landelijke onderzoeken weten we ook dat kinderen met een beperking niet de enigen zijn die bovengemiddeld moeite hebben om zwemdiploma's te halen: dat geldt ook voor kinderen die opgroeien in armoede en kinderen met een migratieachtergrond (Floor & Tiessen-Raaphorst, 2019).

Hoewel het huidige onderzoek gaat over kinderen met een beperking in Amsterdam, zijn dat deels ook kinderen met een migratieachtergrond en kinderen uit gezinnen met een zeer laag inkomen, zoals we in de resultaten lieten zien. Dat vraagt mogelijk om extra aangepaste ondersteuning voor deze ouders, om

zwemlestrajecten voor hun kinderen te prioriteren, financieren, organiseren en volhouden.⁶

We gaan nu in op de eerste drie onderzoeksvragen.

Mate van behoefte aan zwemles

Ouders van kinderen met een beperking hebben een sterke behoefte om hun kind deel te laten nemen aan zwemles. Alle ouders die deelnamen aan dit onderzoek vinden het belangrijk dat hun kind leert zwemmen, vooral in een waterrijk land als Nederland. Ook de ouders van wie het kind nog geen zwemles volgt, willen dat wel graag.

Leren en kunnen zwemmen blijkt hierbij belangrijker dan daadwerkelijk een zwemdiploma behalen: ouders willen vooral dat hun kind leert zwemmen omdat dit veiliger is. Een zwemdiploma biedt zekerheid voor goede zwemvaardigheid, maar is voor veel ouders eerder een middel dan een doel op zich. Wel zien ouders naast veiligheid ook een belangrijke sociale waarde: het hebben van een zwemdiploma maakt het voor hun kind mogelijk om mee te doen met sociale activiteiten, zoals zwemfeestjes.

Wensen, behoeften en belemmeringen bij het volgen van zwemles

We maken onderscheid tussen informatie-, financiële, praktische en sociale toegankelijkheid.

● Informatie

Bij het regelen van zwemles lopen ouders er vooral tegenaan dat ze heel lastig een geschikte aanbieder kunnen vinden en dat ze vaak te maken hebben met lange wachtlijsten. Met name uit de focusgroepen kwam naar voren dat deze beide punten ouders energie kosten.

Ouders kunnen moeilijk informatie vinden over 1) in welke zwembaden er aangepast aanbod is en 2) hoe deze lessen eruitzien. Het gaat bij dit tweede punt bijvoorbeeld over welke faciliteiten er zijn (zoals een tillift en ruimere omkleedruimte), hoe het zwembad eruitziet, of het water verwarmd is, hoe groot de lesgroepen zijn, hoeveel instructeurs aanwezig zijn en of instructeurs kennis hebben over kinderen met een beperking. Inzicht in de wachttijd per aanbieder kan ouders ook helpen in hun zoektocht.

⁶ Voor ouders met een migratieachtergrond, waaronder vluchtelingen, speelt onder andere mee dat zwemles niet altijd een vanzelfsprekendheid voor ze is, ze relatief vaak geldzorgen hebben en de taalbarrière zowel het beginnen aan als het volgen van een zwemlestraject lastiger maakt (Van der Meijde et al., 2022; Wisse et al., 2009). Voor ouders met een (zeer) laag inkomen vormen de hoge kosten en het vinden van een manier om de zwemlessen toch te kunnen betalen verreweg de belangrijkste belemmering om te beginnen met zwemles én om verder te gaan na een A-diploma (Stuij et al., 2022). Bij het aanvragen van financiële tegemoetkomingen speelt vooral dat ouders de regelingen niet kennen of weten te vinden, het ingewikkelde aanvraagproces en dat ze er soms er net geen recht op hebben (idem).

Ouders hebben behoefte aan een goed overzicht met bovengenoemde zaken. De meesten zien dit graag in de vorm van een gemeentelijke website. Een tweede suggestie van ouders is een contactpersoon die helpt bij het vinden van passende zwemles.

● **Financieel**

Veel ouders in dit onderzoek vinden zwemles te duur. Ook ouders die aangeven zwemles wel te kunnen betalen en niet in aanmerking komen voor het JFSCA, lopen tegen de hoge kosten aan. Voor sommige kinderen betekent het volgen van zwemles dat er geen geld is voor andere (betaalde) activiteiten, zoals een sport.

Een groot deel van de ouders die meededen aan het vragenlijstonderzoek, wenst dan ook meer financiële hulp. Dat kan door de kosten van het aanbod te verlagen en/of door de criteria voor financiële ondersteuning te verruimen. Het is lastig om hier een concrete inkomensgrens aan te hangen, omdat de financiële ruimte die ouders voor zwemles van hun kind(eren) hebben ook afhangt van de hoogte van andere kosten, waaronder voor zorg en therapie van hun kind, en het aantal kinderen dat ze hebben.⁷

We hebben in dit onderzoek een kleine groep ouders bevestigd over hun ervaringen met het JFSCA. Die waren overwegend positief. Ouders geven aan blij te zijn met de persoonlijke hulp vanuit het fonds. Voor de meeste ouders is de vergoeding die ze uit het huidige project 'Zwemles voor kinderen met een beperking' van de gemeente krijgen voldoende voor hun kind om te leren zwemmen. Toch lijkt de regeling voor sommige ouders moeilijk te vinden.

● **Praktisch**

Bij het regelen van zwemles lijken praktische zaken als vervoer naar het zwembad, de afstand en de tijdsinvestering minder belemmerend. Wanneer kinderen daadwerkelijk zwemles volgen, spelen deze zaken soms wel een grote rol. Veel ouders moeten lang reizen voor de aangepaste les, omdat er geen geschikt aanbod is in de buurt. Wanneer ouders moeten reizen met het openbaar vervoer, kan dit veel tijd en energie kosten, ook van het kind, wat het leren zwemmen belemmert.

De aanwezigheid van aangepaste voorzieningen, zoals een tillift, een ruime omkleedruimte en rolstoeltoegankelijkheid komen in dit onderzoek minder sterk naar voren als belemmerend. Deze zijn niet voor ieder kind van belang. We weten dat kinderen met een motorische beperking deze voorzieningen meer nodig hebben dan andere kinderen. Hoewel de groep kinderen met een motorische beperking in

⁷ Uit onderzoek onder lokale beleidsmedewerkers sport weten we dat gemeenten vaak een inkomensgrens hanteren voor financiële ondersteuning bij sportdeelname en zwemles, maar deze in praktijk niet altijd hard hanteren (Stuij & Van der Meijde, 2023). Dat doen ze bijvoorbeeld door ouders te vragen naar het besteedbaar inkomen, de hulpvraag in combinatie met enkele vragen over de financiële situatie te beoordelen (in plaats van een controle op inkomen) of ook mensen met schulden in aanmerking te laten komen. Dat maakt het wel lastig voor gemeenten om zicht te krijgen op de grootte van de groep mensen die in aanmerking komt voor financiële ondersteuning. Door stijgende aandacht voor financiële ondersteuning van mensen bij sport en zwemles, zowel in vraag als in aanbod, zijn er gemeenten die de inkomensgrens verhoogd hebben of dit van plan zijn.

dit onderzoek klein is, zien we wel terug dat hun ouders hier vaker belemmeringen bij tegenkomen.

● Sociaal

Sociale belemmeringen die ouders noemen bij het volgen van zwemles, zijn de aanwezigheid van te veel kinderen in één les, prikkels in het zwembad (geluiden, hoeveelheid mensen) en zweminstructeurs die niet goed weten hoe zij met de beperking van het kind om moeten gaan. Ouders wensen dan ook zwemles in kleinere groepen, van vier of vijf kinderen, en betere kennis en vaardigheden van de zweminstructeur.

Uit de focusgroepen blijkt dat vooral geduld van belang is. Kennis over de beperking kan daarbij helpen, omdat instructeurs dan begrijpen waar bepaald gedrag vandaan komt.

Ervaren mogelijkheden en behoeften voor vrij zwemmen

Het merendeel van de ouders (56) die meededen aan dit onderzoek, gaan wel eens vrij zwemmen met hun kind. Hun ervaringen zijn verdeeld. De helft vindt dat er genoeg plekken zijn in de buurt, maar één op de vier ouders vindt dat niet. Informatie over waar deze plekken zijn en hoe het kind vrij kan zwemmen lijkt minder toegankelijk voor ouders die niet in Nederland zijn geboren.

Ouders vinden het vooral belangrijk dat hun kind kan zwemmen op een moment waarop het ze uitkomt. Voorkeuren voor dagen en tijdstippen zijn divers. De weekenden zijn het meest gewild. Op deze dagen blijkt geen duidelijke voorkeur voor een tijd. Doordeweeks zwemmen ouders het liefst met hun kind in de middag, mogelijk na schooltijd.

We hebben ouders niet gevraagd of zij behoefte hebben aan specifieke vrij-zwemuren voor kinderen met een beperking, of dat zij evengoed gebruik willen maken van reguliere openingstijden. Wel weten we dat veel ouders het belangrijk vinden dat er warm water is en dat het rustig is in het zwembad (weinig andere bezoekers en geen drukke lichten of muziek). Een specifiek vrij-zwemuur voor kinderen met een beperking kan helpen om in deze behoeften te voorzien.

6.2 Ervaringen van zwemlesaanbieders

Hier beantwoorden we de vierde onderzoeksvraag:

- Welk zwemlesaanbod hebben aanbieders in Amsterdam voor kinderen met een beperking, welke kosten maken zij voor dit aanbod en in hoeverre verschilt dit van de kosten van hun reguliere aanbod? En welke andere grote belemmeringen en kansen ervaren zij?

Het zwemlesaanbod voor kinderen met een beperking in Amsterdam is divers. Er worden veel verschillende zwemlesvormen aangeboden: deelname in reguliere lessen, kleine groepen met twee tot vier deelnemers of privélessen. Voor bijna alle aanbieders geldt dat iedereen welkom is en dat ze per kind kijken wat de

mogelijkheden zijn om deel te nemen. De zwemlesduur is over het algemeen korter dan bij de reguliere lessen.

De prijzen die zwemlesaanbieders vragen voor de zwemlessen lopen sterk uiteen. Er zijn hoge uitschieters. De zwemlesaanbieders hebben daar moeite mee en zien deze prijzen het liefst zakken, maar geven aan dat dat niet gaat vanwege de hoge kostenposten. Hoewel niet alle kosten inzichtelijk zijn, is wel duidelijk dat de kosten van het badwater uiteen lopen van 30 euro (voor een deel van het bad) tot 250 euro per uur.

Dat de kosten voor de zwemlessen voor kinderen met een beperking hoger liggen dan in het reguliere aanbod, komt vooral doordat de lesgroepen kleiner zijn. De kosten voor het zwembadwater en zweminstructeur zijn gelijk, maar bij een kleinere lesgroep zijn er minder inkomsten. Voor privélessen geldt dit nog sterker.

Daarnaast geven enkele zwemlesaanbieders aan dat de vergoeding die JFSCA biedt voor de zwemlessen niet kostendekkend is. Dat ouders dat niet merken komt doordat zij geen eigen bijdrage betalen, maar het aan zwemlesaanbieders is of ze voor deze vergoeding het aanbod blijven bieden.

De kosten van zwemles voor kinderen met een beperking vormen dan ook één van de grotere belemmeringen die zwemlesaanbieders ervaren: het maakt dat ze verlies draaien of de lesprijs zeer hoog moeten maken. Een precies antwoord op hoeveel verlies ze draaien is niet te geven met dit onderzoek. Doordat zwemlesaanbieders deze informatie niet konden geven, maar ook doordat ze per kind kunnen variëren afhankelijk van het moment in de week (kosten van het badwater) en de grootte van de groep.

Andere grote belemmeringen die zwemlesaanbieders noemen, zijn het tekort aan (geschoold) personeel/vrijwilligers en het gebrek aan zwemwater. In tegenstelling tot de ervaringen van de ouders noemen aanbieders wachtlijsten niet als een grote belemmering. Toch heeft het merendeel van de zwemlesaanbieders een wachtlijst.

Wel geven de aanbieders aan het aanbod niet te kunnen uitbreiden vanwege het tekort aan zwemwater en (geschoolde) zweminstructeurs. Het lijkt erop dat de aanbieders met een wachtlijst de kinderen niet doorverwijzen naar andere aanbieders.

6.3 Ervaringen uit andere gemeenten

Hier geven we antwoord op de laatste onderzoeksvraag:

- Wat kan de gemeente Amsterdam leren van manieren waarop andere gemeenten (de financiering van) zwemlessen voor kinderen met een beperking organiseren?

In de vijf gemeenten is de aanpak om zwemlessen voor kinderen met een beperking te organiseren heel divers. De focus ligt in elke gemeente ergens anders: op het

schoolzwemmen, het gemeentelijke aanbod of de exploitanten. Maar net zoals in Amsterdam hebben alle vijf gemeenten financiële regelingen voor gezinnen met een laag inkomen, zodat deze kinderen wel hun zwemdiploma kunnen halen. Ook is er in al deze gemeenten zwemles op scholen in het speciaal onderwijs.

Hoewel de respondenten allemaal tevreden zijn over hun aanpak, lossen de aanpakken van de gemeenten niet alle ervaren belemmeringen (in Amsterdam) op. Ook in de andere gemeenten is er een gebrek aan badwater en (opgeleide) instructeurs, zijn er wachtlijsten, zijn de kosten van het aanbod hoog en worden kinderen met een beperking en hun ouders niet altijd naar wens bereikt.

Om meer instructeurs op te leiden kan in zee worden gegaan met een externe partij om zelf een cursus op te zetten, zoals een gemeente heeft gedaan. Daarnaast kan de financiering van zwemles voor kinderen met een beperking uit verschillende domeinen komen, zoals sport en bewegen, gezondheid of jeugdhulp.

Voor het bereiken van kinderen met een beperking lijkt schoolzwemmen de meest veelbelovende aanpak. Deze aanpak neemt veel belemmeringen bij de ouders weg (vinden, regelen) en de ervaring van de gemeenten is dat er veel enthousiasme bij de scholen aanwezig is. Een nadeel is dat je kinderen met een beperking uit het regulier onderwijs op deze manier niet bereikt. Ook is het vervoer van en naar de zwemlessen vanuit school een belemmering. Mogelijk kan een Europese aanbesteding hierbij helpen, zoals een gemeente vertelde.

6.4 Aanbevelingen

De gemeente Amsterdam zet zich, vanwege de waterrijke omgeving, in voor een zwemdiploma voor alle kinderen, met en zonder beperking (Gemeente Amsterdam, 2022). Naar aanleiding van dit onderzoek formuleren we de volgende aanbevelingen om zwemlesmogelijkheden voor kinderen met een beperking in Amsterdam te verbeteren:

Maak voor ouders een overzicht met informatie over aangepaste zwemles in de gemeente Amsterdam

Hierin moeten ouders kunnen vinden welke zwemlesaanbieders aangepast aanbod hebben, hoe dit aanbod eruitziet en hoe lang een wachtlijst is. Neem ook informatie over financiële ondersteuningsmogelijkheden en over opleiding/bijscholing van instructeurs (zie verderop). Voor ouders zonder auto is informatie over de bereikbaarheid van het aanbod met het openbaar vervoer relevant.

Betrek zwemlesaanbieders bij het maken van dit overzicht en zorg dat het up-to-date blijft. Maakt het overzicht toegankelijk voor ouders die de Nederlandse taal minder goed machtig zijn: bied het in ieder geval ook aan in het Engels en zorg voor eenvoudig taalgebruik.

Het kan een website zijn, bijvoorbeeld in samenwerking met Uniek Sporten.⁸ Scholen en consultatiebureaus of jeugdartsen kunnen ouders op het overzicht attenderen.

Zorg voor een contactpersoon in de gemeente die ouders helpt met het regelen van zwemles

Voor ouders die er met een online overzicht niet uitkomen, bijvoorbeeld omdat ze digitaal minder vaardig zijn, de Nederlandse taal niet goed spreken of heel specifieke wensen hebben, helpt het als een persoon of concrete organisatie ze wegwijs kan maken in het aanbod, de wachtlijsten en het aanvragen van financiële ondersteuning.

Zorg dat deze persoon bekend en goed benaderbaar is, door ouders via relevante kanalen te informeren. Zorg ook dat deze persoon goed afstemt met de zwemlesaanbieders, bijvoorbeeld over de lengte van wachtlijsten, zodat ouders actuele informatie krijgen.

Zorg voor opleiding/bijscholing van zweminstructeurs gericht op lesgeven aan kinderen met uiteenlopende beperkingen

Dan gaat het bijvoorbeeld om het begrijpen van het gedrag van kinderen tijdens de zwemles of wat hen vooral veel moeite kost. De gemeente kan dit zelf organiseren of elders regelen, maar maak dit voor instructeurs zo makkelijk mogelijk (kosten, locatie). Benut daarbij de kennis die er al is, bijvoorbeeld via de Nationale Raad Zwemveiligheid.⁹

Overweeg deze bijscholingen, waar mogelijk, verplicht te stellen. Dat komt het zwemlesaanbod ten goede en daarmee ook de kinderen waar het om gaat (en hun ouders). Neem informatie over gevolgde opleidingen van aanbieders op in het overzicht voor ouders, zodat zij beter kunnen inschatten of aanbod bij hun kind past.

Zorg voor registratie van zwemdiploma's van kinderen met een beperking

Dat geeft inzicht in hoeveel kinderen geen zwemdiploma (B en C) hebben, en of dat op specifieke scholen meer of minder is (zie volgende punt). Ook geeft dit de mogelijkheid om ouders gericht hulp te bieden. Denk bijvoorbeeld aan registratie in een leerlingvolgsysteem.

Zet meer in op schoolzwemmen voor kinderen in het speciaal onderwijs gericht op leren zwemmen (en het behalen van diploma's)

Schoolzwemmen kan veel belemmeringen bij ouders wegnemen, bijvoorbeeld doordat ze niet meer hoeven te zoeken naar een geschikte zwemlesaanbieder en niet meer te maken hebben met wachtlijsten en kosten die hoger liggen dan bij regulier zwemlesaanbod.

⁸ Uniek Sporten heeft een online overzicht van zwemles voor kinderen met een beperking: www.unieksporten.nl/sport/zwemles. Een suggestie is om hier een samenwerking mee aan te gaan zodat het aanbod in Amsterdam daar goed te vinden is.

⁹ Zie <https://www.nrz-nl.nl/zwemmen-beperking/>

Dit vraagt om goede afstemming met de scholen. Ook kan de gemeente scholen actief helpen, bijvoorbeeld bij de organisatie, het vervoer en het opvangen van de kosten. Zorg er eventueel voor dat kinderen met een beperking in het regulier onderwijs hier ook gebruik van kunnen maken.

Zorg dat de kosten van zwemles voor kinderen met een beperking voor ouders beter te dragen zijn en dat ze hier een contactpersoon bij (blijven) hebben

De kosten verlagen kan door de zwemlestarieven (bijvoorbeeld in gemeentebaden) gelijk te trekken met reguliere zwemlessen, de kosten voor het badwater waar mogelijk te verlagen zodat aanbieders de zwemlestarieven kunnen verlagen en/of door ouders meer financieel te ondersteunen. Kijk waar het mogelijk is de tarieven voor badwater die de zwemlesaanbieders moeten betalen te verlagen.

Overweeg de inkomenscriteria voor deze ondersteuning te verruimen, omdat ook ouders boven de gehanteerde inkomensgrens veelal hogere kosten hebben voor (langere) zwemlestrajecten, naast mogelijk andere hogere uitgaven in het dagelijks leven met een kind met een beperking.

Dat kan door de grens hoger te leggen, of door dit te bepalen in individuele gesprekken met ouders die aangeven de lessen niet te kunnen betalen. In plaats van een vergoeding voor een volledig traject kan dat ook voor een gedeelte van de kosten zijn. Kijk of andere gemeentelijke domeinen kunnen bijdragen aan de financiering, zoals gezondheid of jeugdhulp. Ga met zwemlesaanbieder in gesprek over een passende hoogte van de vergoeding.

Zorg dat ouders informatie over deze ondersteuningsregeling goed kunnen vinden, bijvoorbeeld in het overzicht over aangepaste zwemles. Zorg ook dat ze weten dat de vergoeding voor kinderen met een beperking hoger is dan die voor andere kinderen, zodat zwemlesaanbieders niet de lagere vergoeding krijgen. En zorg ervoor dat ouders hier persoonlijke hulp bij blijven krijgen, zoals nu via het JFSCA, om passend zwemlesaanbod te kunnen vinden en financieren.

Bronnen

De Vries, Y. (2021, 8 november). [Zwemonderwijs gaat kopje onder na jarenlange bezuinigingen](#). FNV.

Gemeente Amsterdam (2022). [Amsterdams Akkoord. Coalitieakkoord 2022-2026](#).

Floor, C., & Tiessen-Raaphorst, A. (2019). [Zwemvaardigheid 2018: inzicht in het zwemdiplomabezit van kinderen en volwassenen](#) [Factsheet 2019/19]. Mulier Instituut.

Hillhorst, J. (2021). [Ouders van kinderen met een beperking of ontwikkelingsprobleem over zwemveiligheid en zwemlessen](#). Nationale Raad Zwemveiligheid.

Stuij, M., Dellas, V., & Dopheide, M. (2022). [Zwemles voor kinderen die opgroeien in armoede: een studie naar ervaringen van ouders en ondersteuning vanuit gemeenten](#). Mulier Instituut.

Stuij, M., & Van der Meijde, L. (2023). [Minimaregelingen voor sportdeelname: een verkennend onderzoek naar ervaringen van gemeenten](#). Mulier Instituut.

Van der Meijde, L., van Suijlekom, A., & Stuij, M. (2021). [Belemmeringen bij het leren zwemmen voor kinderen met een beperking: een kwalitatieve studie naar ervaringen van ouders](#). Mulier Instituut.

Van der Meijde, L., Visser, T., & Stuij, M. (2022). [Belemmeringen bij het leren zwemmen voor kinderen van vluchtelingen: een kwalitatieve studie onder ouders en professionals](#). Mulier Instituut.

Vollebregt, B. (2023, 11 oktober). [Angela Lammers \(56\) werkt fulltime, maar houdt weinig over aan het einde van de maand](#). Trouw.

Wisse, E., Elling, A., & Van den Dool, R. (2009). ['Ik wil wel dat mijn kind leert zwemmen...': een onderzoek naar de factoren die de zwemvaardigheid beïnvloeden en de rol van allochtone ouders](#). Mulier Instituut.

Achtergrondkenmerken van ouders en hun kind

Deze bijlage bevat twee tabellen. Tabel B1.1 laat enkele achtergrondkenmerken van deelnemende ouders aan het vragenlijstonderzoek zien. Tabel B1.2 op de volgende pagina presenteert de achtergrondkenmerken van hun kind.

Tabel B1.1

Achtergrondkenmerken van deelnemende ouders en hun kind

(n=63)

Opleidingsniveau	
Middelbare school	8
Middelbaar of hoger beroepsonderwijs	33
Wetenschappelijk onderwijs	20
Anders	1
Weet ik niet/zeg ik liever niet	1
Land van herkomst	
Nederland	47
Niet Nederland	16
Aantal kinderen	
Eén	13
Meer dan één	50
Samenwonend met partner	
Ja	47
Nee	15
Zeg ik liever niet	1
Ervaren geldzorgen	
Vaak	9
Soms	21
Zelden	14
Nooit	19

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Tabel B1.2**Achtergrondkenmerken van het kind van deelnemende ouders**

(n=63)

Leeftijd	
5 t/m 6 jaar	6
7 t/m 8 jaar	20
9 t/m 10 jaar	16
11 t/m 12 jaar	12
13 t/m 14 jaar	6
15 t/m 16 jaar	3
Geslacht	
Jongen	45
Meisje	18
Type onderwijs	
Regulier	12
Speciaal	45
Anders	5
Weet ik niet/zeg ik liever niet	1
Type beperking	
Motorische beperking (bewegen)	17
Doof/slechthorend	3
Blind/slechtziend	7
Verstandelijke beperking	22
Taalontwikkelingsstoornis	16
Autismespectrumstoornis (ASS)	22
AD(H)D	10
Gedragsaandoening (ODD, CD)	4
Psychische/psychiatrische klachten	5
Chronische aandoening	4
Anders	7
Zwemdiplomabezit	
Zwemdiploma A	12
Zwemdiploma B	7
Zwemdiploma C	4
Zwemcertificaat	3
Anders	2
Geen	43
Volgt zwemles	
Ja	32
Nee	31

Bron: Vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen met een beperking in de gemeente Amsterdam. Mulier Instituut.

Laura van der Meijde
l.vandermeijde@mulierinstituut.nl

Kirsten Gutter
k.gutter@mulierinstituut.nl

Mirjam Stuij
m.stuij@mulierinstituut.nl